

**UNIVERZITA PALACKÉHO V
OLOMOUCI**

Přírodovědecká fakulta
Katedra rozvojových studií

Johana Krajčírová

**Provinční rekonstrukční týmy jako forma
zahraniční rozvojové pomoci v Afghánistánu
po roce 2001**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Lenka Dušková

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a veškeré použité zdroje jsem uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne

.....
podpis

Děkuji Mgr. Lence Duškové za odborné vedení práce, pomoc a cenné rady při koncipování bakalářské práce.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Johana KRAJČÍROVÁ**
Osobní číslo: **R09808**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Provinční rekonstrukční týmy jako forma zahraniční rozvojové pomoci v Afghánistánu po roce 2001**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce se zaměřuje na rozvojovou pomoc v Afghánistánu poskytovanou Provinčními rekonstrukčními týmy s ohledem na spolupráci civilní a vojenské složky prostřednictvím různých modelů a způsobu vedení projektů.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **10 - 15 tisíc slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

Johnson Jr., Charles Michael. AFGHANISTAN DEVELOPMENT: U.S. Efforts to Support Afghan Water Sector Increasing, but Improvements Needed in Planning and Coordination [online]. 15.11. 2010. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&hid=10&sid=8cee6b34bc0f-4e1b-8f81-63c49fba75a2%40sessionmgr15>. USAID. Provincial reconstruction teams in Afghanistan: An Interagency Assessment [online]. 2006. Dostupné z: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADG252.pdf. Cobane, Craig T. Provincial Reconstruction Teams and Security Assistance: Comments on an Evolving Concept. [online]. 2005. Dostupné z: <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&hid=25&sid=f80073c5dda3-42fa-af0c-2d861c892fca%40sessionmgr12>. GAUSTER, Markus. Provincial Reconstruction Teams in Afghanistan: An innovative instrument of international crisis management being put to the test. European center for security studies. 2008. ISSN 1863-6039. RUNGE, Peter. The Provincial Reconstruction Teams in Afghanistan: Role model for civil-military relations? 2009. Bonn International Center For Conversion. Colonel Gerd Brandstetter. NATION BUILDING IN AFGHANISTAN THE GERMAN PROVINCIAL RECONSTRUCTION TEAM CONCEPT – MEANS TO IMPROVE EFFICIENCY OF EFFORT? . [online]. 2005. Dostupné z: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/ksil94.pdf>. ERONEN, Oskari. PRT models in Afganistan: Approaches to civil-military integration. Crisis management centre, Finland. 2008. ISSN 1797-2140.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lenka Dušková**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: **17. května 2011**
Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2012**

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 17. května 2011

OBSAH

Seznam zkratk.....	8
1. ÚVOD.....	10
2. Cíl práce a metodologie.....	11
3. Rozvojová spolupráce v Afghánistánu.....	12
3.1. Rozvojová spolupráce (pomoc) – definice.....	12
3.2. Humanitární pomoc – definice.....	12
3.3. Rozvojová a humanitární pomoc v Afghánistánu.....	13
3.3.1. Financování.....	14
3.3.2. Aktéři rozvojové spolupráce v Afghánistánu.....	15
4. Podmínky v Afghánistánu.....	17
4.1. Historický kontext.....	17
4.2. Afghánistán po roce 2001.....	20
4.3. Podmínky v Afghánistánu – dělení.....	22
4.3.1. Fyzicko-geografické.....	22
4.3.2. Socioekonomické.....	23
4.3.3. Politické (+bezpečnostní).....	26
5. Provinční rekonstrukční týmy.....	28
5.1. Historie.....	28
5.2. Podmínky.....	31
5.3. Charakteristika.....	32
5.4. Výhody a nevýhody PRT.....	33
5.4.1. Provinční rekonstrukční týmy z pohledu nevládních organizací.....	33
5.4.2. Provinční rekonstrukční týmy z pohledu vojenských aktérů.....	35
5.5. Vztah PRT a afghánské společnosti.....	37

5.6. Politický a organizační rámec, struktura PRT	38
5.7. Role PRT v provinciích, rozvojové aktivity, umístování jednotek	39
5.8. Funkce účastníků, postoje.....	40
6. Provinční rekonstrukční týmy – přehled a modely	43
6.1. Přehled PRT v Afghánistánu	43
6.2.1. Americký model PRT	45
6.2.2. Německý model PRT	48
6.2.3. Česká republika a PRT.....	51
6.2.4. Shrnutí modelů.....	55
6.3. Zhodnocení modelů	56
6.3.1. Rozvinutí rozvojových aktivit v provinciích	56
6.3.2. Rozšiřování pravomoci centrální vlády	57
6.3.3. Pomoc při zajištění bezpečnosti Afghánistánu	57
6.3.4. Rozvinutí komunikace a koordinace mezi aktéry zajišťujícími stabilizaci a rekonstrukci Afghánistánu.....	58
6.3.5. Efektivnost nákladů	59
6.3.6. Zajištění rekonstrukčních a rozvojových projektů bez nepříznivého dopadu na bezpečnost humanitárních pracovníků	59
7. Závěr.....	60
8. Shrnutí.....	61
SUMMARY.....	61
9. Seznam literatury.....	63
10. Seznam obrázků, tabulek	74

SEZNAM ZKRATEK

ANP	Afghan National Police
ATA	Afghan Transitional Authority
CENTCOM	United States Central Command
CERP	Commanders Emergency Response Program
CIMIC	Civil-military cooperation
CORDS	Civil Operations and Rural Development Support
DAC	Development Assistance Committee
EU	Evropská unie
EUPOL	European Union Police Mission
ISAF	International Security Assistance Force
JRTs	Joint Regional Teams
LGCD	Local Governance and Community Development
NATO	The North Atlantic Treaty Organization
NDCS	National Drug Control Strategy
NGOs	Nongovernmental organizations
NNO	Nevládní neziskové organizace
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
ODA	Official Development Assistance
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development

OEF	Operation Enduring Freedom
OSN	Organizace spojených národů
PRT	Provinční rekonstrukční tým
SAS	Sections Administratives Spécialisées
SRGS	Secretary-General for Afghanistan
UNAMA	United Nations Assistance Mission in Afghanistan
UNDP	United Nations Development Programme
USAID	United States Agency for International Development

1. ÚVOD

Afghánistán patří mezi nejchudší země na světě a potýká se tak s množstvím rozvojových problémů. V minulosti byl v područí řady režimů, které jej ve větší či menší míře ovlivnily a pomohly utvořit jeho současnou tvář. Měly za následek i období vleklých konfliktů v zemi, které ji uvrhly na nejnižší příčky ukazatelů rozvoje, bezpečnosti, fungování státu atd. Události roku 2001 vrhly Afghánistán do popředí mezinárodního zájmu, ať už mediálního, politického či zájmu rozvojových aktérů. Na jednu stranu Afghánistán poskytuje spoustu výzev a možností pro rozvojové aktéry, na druhou stranu je jejich působení stále do jisté míry omezeno nejistou bezpečnostní situací. Jednou z reakcí zahraničních aktérů na tuto výzvu bylo vytvoření provinčních rekonstrukčních týmů, které začaly v Afghánistánu působit jako jeden z rozvojových aktérů. Tento nestandardní koncept kombinující spolupráci vojenské a civilní složky se již plně zapojil do implementace projektů v Afghánistánu. Od počátku svého působení vzbuzují provinční rekonstrukční týmy rozporuplné reakce, objevují se kritiky především ze stran nevládních organizací. Jednotlivé státy si později koncept upravily dle svých požadavků a potřeb, při čemž se také snažily reagovat na zmíněné negativní ohlasy. Otázkou do budoucna zůstává, zdali se po opuštění Afghánistánu mezinárodními vojsky vlády rozhodnou provinční rekonstrukční týmy ze země stáhnout, ponechat ve stávající formě či koncept upravit, aby se více přizpůsobil situaci, jež nastane.

2. CÍL PRÁCE A METODOLOGIE

Cílem této práce je charakterizovat činnost provinčních rekonstrukčních týmů v Afghánistánu jakožto rozvojového aktéra. Zjistit, jak jsou PRT v zemi přijímány dalšími aktéry, objasnit v jakých působí podmínkách, a především poukázat na rozdíly a podobnosti jednotlivých modelů.

Úvodní kapitola je věnována vysvětlení základních pojmů, které mají spojitost s rozvojovou spoluprací v Afghánistánu. Také přináší základní přehled o poskytované pomoci a aktérech působících v zemi.

Následující kapitola se věnuje podmínkám, které utvářejí specifické prostředí Afghánistánu, působí na činnost provinčních rekonstrukčních týmů a koncept jim byl do určité míry přizpůsoben. Mezi tyto faktory patří historický vývoj Afghánistánu, fyzicko-geografické, socioekonomické a politické podmínky.

Další kapitola charakterizuje provinční rekonstrukční týmy, zabývá se jejich historií, charakteristikou a náplní činnosti. Věnuje se výhodám a nevýhodám konceptu z pohledu různých aktérů, jeho organizační struktury a formě řízení. Propojují se zde podmínky v zemi s umístováním jednotlivých týmů. Jsou zde charakterizováni účastníci týmů.

V poslední kapitole jsou charakterizovány modely provinčních rekonstrukčních týmů (americký, německý, český) na základě společných a lišících se prvků. Modely jsou zde i zhodnoceny na základě šesti kritérií: 1. Rozvinutí rozvojových aktivit v provinciích 2. Rozšiřování pravomoci centrální vlády 3. Pomoc při zajištění bezpečnosti Afghánistánu 4. Rozvinutí komunikace a koordinace mezi aktéry zajišťujícími stabilizaci a rekonstrukci v Afghánistánu 5. Efektivnost nákladů 6. Zajištění rekonstrukčních a rozvojových projektů bez nepříznivého dopadu na bezpečnost humanitárních pracovníků.

Práce je založena na výzkumech a zprávách odborníků. Zpracovává, třídí a analyzuje poznatky o daném tématu. Mezi limity při zpracování práce patřila například špatná dostupnost vojenských dokumentů. Nebo také využívání zdrojů v anglickém jazyce i při zpracování německého modelu PRT.

3. ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE V AFGHÁNISTÁNU

V této kapitole budou uvedeny základní pojmy týkající se rozvojové spolupráce, provinčních rekonstrukčních týmů a dalších aktérů působících v Afghánistánu, a kteří jsou zapojeni do rozvojových či humanitárních aktivit, a mohou tak přijít do kontaktu s provinčními rekonstrukčními týmy.

3.1. ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE (POMOC) – DEFINICE

Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci, který je v ČR platný od roku 2010, definuje zahraniční rozvojovou spolupráci jako „*souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je přispět k odstraňování chudoby v kontextu udržitelného rozvoje, včetně plnění rozvojových cílů tisíciletí, k ekonomickému a sociálnímu rozvoji, k ochraně životního prostředí, jakož i k podpoře demokracie, dodržování lidských práv a řádné správy věcí veřejných v rozvojových zemích.*“ (Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci, 2010) Všeobecně je rozvojová spolupráce chápána jako poskytování financí, materiálu či vědomostí (know-how) rozvojovým zemím. Tyto prostředky plynou z rozvinutých zemí (veřejných rozpočtů), pro dosažení určité pozitivní změny ve společnosti. (Barták a kol., 2008) V souvislosti s rozvojovou pomocí je často zmiňována Oficiální rozvojová pomoc (Official Development Assistance - ODA), která je definována jako toky prostředků do rozvojových zemí a do multilaterálních institucí, jež jsou použity za účelem ekonomického rozvoje a růstu blahobytu v rozvojových zemích. Dále jsou poskytnuty oficiálními agenturami a mají povahu spolufinancování s grantovou složkou alespoň ve výši 25 %. (OECD, 2003)

3.2. HUMANITÁRNÍ POMOC – DEFINICE

Zákon chápe humanitární pomoc do zahraničí jako „*souhrn činností hrazených ze státního rozpočtu, jejichž cílem je zamezit ztrátám na životech a újmě na zdraví, zmírnit utrpení a obnovit základní životní podmínky lidí po vzniku mimořádných*

událostí, jakož i zmírňovat dlouhodobě trvající následky mimořádných událostí a předcházet jejich vzniku a negativním následkům.“ (Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci, 2010) Jde tedy o pomoc následující okamžitě po humanitární krizi, která může být zapříčiněna přírodní katastrofou, či se jedná o krizi způsobenou lidmi (ozbrojený konflikt atd.), jež naruší zajišťování prostředků pro „důstojný“ život obyvatelstva. Tato pomoc zajišťuje základní životní podmínky pro lidi v několika sektorech (voda/hygiena, potraviny/výživa, obydlí, zdravotní péče, psychosociální péče). (Barták a kol., 2008)

Základní definice rozvojové a humanitární pomoci jsou zahrnuty i v konceptu provinčních rekonstrukčních týmů, které mohou poskytovat oba druhy pomoci. Koncept PRT byl následně uzpůsoben pro potřeby poskytování rozvojové pomoci v Afghánistánu. PRT zde však nepatří mezi jediné poskytovatele pomoci a setkáme se zde i s dalšími (tradičními) aktéry.

3.3. ROZVOJOVÁ A HUMANITÁRNÍ POMOC V AFGHÁNISTÁNU

Afghánistán postihlo několik přírodních katastrof, stejně tak i série ozbrojených konfliktů. I proto zde působí více než 800 nevládních neziskových organizací (místních i mezinárodních) zaměřených na humanitární pomoc, rekonstrukci, rozvoj a zajištění míru v zemi (peace building). Vzhledem ke stávající situaci v zemi, kde stále přetrvávají konflikty a vyskytuje se zde množství ozbrojených zahraničních složek, je práce pro tyto neziskové organizace specifitější a odlišnější, než je obvyklé. Armádní složky působící v oblasti začaly se svými vlastními projekty humanitární a rozvojové pomoci (např. prostřednictvím provinčních rekonstrukčních týmů), tudíž s nimi musí NNO koordinovat svou činnost. (Olson, 2006) Tyto organizace a armádní složky převzaly zpočátku funkce, které nebyla schopna zajistit vláda. Prostřednictvím humanitární pomoci ihned po zahájení operace Trvalá svoboda a nasazení zahraničních vojsk. Zajišťovaly základní potřeby pro místní obyvatele jako jídlo, přístřeší atd. Následuje fáze rekonstrukce, kdy se obnovuje původní infrastruktura alespoň pro základní užití, už v koordinaci s místními správními složkami. Rozvojová fáze započíná, je-li situace v zemi stabilizovaná a jsou-li základní služby a zdroje na stejné úrovni jako před konfliktem, což je však obtížné definovat. Všichni aktéři poskytují v Afghánistánu

pomoc stále prostřednictvím projektů zaměřených na všechny výše zmíněné fáze (humanitární, rekonstrukční, rozvojová). Největšími výzvami pro jednotky PRT jsou zajištění bezpečnosti v zemi a také podpora dobrého vládnutí a zvýšení kvalifikovanosti vládních složek. (McKechnie, 2003)

3.3.1. FINANCOVÁNÍ

Finanční prostředky na rozvojovou a humanitární pomoc v Afghánistánu pocházejí z různých zdrojů. Může jít o spolupráci bilaterální (dvojstrannou), kdy finance zprostředkovávají jednotlivé státy, či o mnohostrannou pomoc poskytovanou skrze multilaterální organizace. Výrazné finanční výdaje v zemi také představují vojenské a bezpečnostní aktivity, především zahraniční vojenské operace a v menší míře peacekeepingové akce (UNAMA, EUPOL). Celkem bylo od konce roku 2001 (do 2009) v Afghánistánu využito 286,4 miliardy dolarů nejen na pomoc, ale převážná většina (84,6 %) nákladů byla využita na zahraniční vojenské operace. (Poole, 2011) Čistá oficiální rozvojová pomoc (ODA) dosáhla v roce 2009 výše 6,2 miliardy amerických dolarů, přičemž mezi objemově největší donory patřily Spojené státy americké, Japonsko, Německo, evropské instituce, Kanada, Spojené království a další. (OECD, 2011) Mezi donory, kteří ve větší míře financují pomoc v Afghánistánu, patří i země jako Česká republika, Rusko, Turecko, Indie a další, jež nejsou členy DAC („Development Assistance Committee“) (Poole, 2011) I vykazování pomoci prostřednictvím ODA není úplně jednoznačné, jelikož se jednotlivé donorské státy liší ve způsobu zachycování různých položek do těchto statistik. Některé ze států do ODA zahrnují i výdaje na položky, které nemají přímý dopad na rozvojovou zemi (označuje se tak např. odpouštění dluhů, stipendia, vojenské náklady,...). Tento jev je označován jako takzvaná zkreslená pomoc („inflated aid“) a může ovlivnit jednotlivé statistiky o rozvojové pomoci nejen v Afghánistánu. (FORS, 2011) I přesto, že Afghánistán patřil již před rokem 2000 k rozvojovým státům, nenacházel se ve významné pozici jakožto příjemce rozvojové pomoci. Situace se změnila po zahraniční intervenci na jeho území, kdy se objem pomoci postupně začal navyšovat. Od roku 2002 patří mezi pět největších příjemců rozvojové pomoci a od roku 2008 se Afghánistán stal hlavním příjemcem mezinárodní pomoci. V porovnání s jinými státy, ve kterých

také proběhla zahraniční intervence, však k tomuto masivnímu navýšení pomoci došlo po výrazněji delším časovém období. Navíc tato pomoc přepočtená na obyvatele nedosahuje v Afghánistánu tak výrazných hodnot (v porovnání s Irákem, Bosnou a Hercegovinou). Rozvojová a humanitární pomoc v Afghánistánu je financována prostřednictvím několika různých způsobů. Zprvé se finanční prostředky do země dostávají skrze vládu, například při tradiční bilaterální spolupráci mezi jednotlivými státy, přičemž jsou podpořeny prioritní oblasti určené vládou. Vláda v Afghánistánu však ve skutečnosti do těchto projektů příliš nezasahuje. Zadruhé je financování možné skrze orgány Organizace spojených národů (OSN) nebo prostřednictvím nevládních neziskových organizací, do jejichž činnosti je zapojena tzv. občanská společnost („civil society“). Zatřetí probíhá finanční podpora skrze vojenské aktéry, a to buď přímo prostřednictvím zahraničních vojenských složek, nebo ve formě projektů provinčních rekonstrukčních týmů, které tak poskytují určitou formu bilaterální pomoci. (Poole, 2011)

3.3.2. AKTÉŘI ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE V AFGHÁNISTÁNU

3.3.2.1. PROVINČNÍ REKONSTRUKČNÍ TÝMY (PRT)

Provinční rekonstrukční týmy jsou útvary, které jsou složeny z civilního i vojenského personálu, jenž je tvořen odborníky na různé oblasti jako například diplomaty či ekonomickými specialisty. (Dziedzic, Seidl, 2005) „*Hlavním cílem aktivit PRT je podpora vlády při zajišťování potřeb obyvatelstva a bezpečného prostředí skrze rekonstrukci provincie.*“ (MZV ČR, 2011) Provinční rekonstrukční týmy jsou ustanoveny pro práci v oblastech s vysokým rizikem, proto je velmi důležitá spolupráce obou složek. (Hoshmand, 2005) PRT usilují o: „*zajištění bezpečnosti, vybudování institucí a umožnění a usnadnění rekonstrukce.*“ (Gauster, 2008, str. 8) Lydia Poole řadí provinční rekonstrukční týmy z hlediska poskytování finančních prostředků mezi vojenské aktéry i přesto, že je jejich součástí civilní personál. Aktivity PRT mají výrazný podíl na příliv finančních prostředků do Afghánistánu. Existují však odlišnosti při zveřejňování velikosti objemu těchto peněz. Nejčastěji se uvádí, že v letech 2002-2009 se množství prostředků pohybovalo v rozmezí 520-550 milionů dolarů. (2011)

3.3.2.2. NEVLÁDNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE (NNO)

Přesně definovat nevládní (neziskové) organizace (nongovernmental organizations - NGOs) je velmi obtížné, protože se mohou v jednotlivých ukazatelích odlišovat. Rozdíly lze pozorovat ve jejich vnitřní struktuře, velikosti, způsobu financování či dalších indikátorech. Nevládní neziskové organizace však mají dva základní společné body. Zaprvé nejsou řízeny vládními složkami, i přesto získávají skrze vládní granty množství finančních prostředků. Zadruhé není jejich motivem získávat profit ze své činnosti (pokud získají finanční prostředky, vkládají je zpět do své činnosti). Mimoto jsou tyto organizace jedním z aktérů občanské společnosti a mohou působit při prosazování společenských změn. Neziskové organizace se také dělí podle toho, ve které zemi vznikly, zda v rozvinuté či rozvojové. Množství z nich působí v oblasti rozvoje. (Anheier, Helmut K.; Toepler, Stefan, 2010)

3.3.2.3. CIVILNÍ MISE

V Afghánistánu kromě nevládních organizací, vojenských jednotek a provinčních rekonstrukčních týmů působí také další aktéři a jedním z nich mohou být civilní mise. „*Civilní mise lze obecně charakterizovat jako mise, které využívají k prevenci, zvládnání a řešení následků krizí efektivní civilní nástroje.*“ Civilní mise vznikají pod hlavičkami různých mezinárodních organizací, jako jsou NATO, OBSE, OSN nebo také Evropská unie. (MZV ČR, 2010) Civilní mise Evropské unie vznikají v rámci evropské bezpečnostní a obranné politiky jakožto tzv. společné akce (zahraniční) a jsou jedním z prostředků k dosažení cílů EU. Tyto mise vznikají jako alternativa k vojenským misím, přímo v Afghánistánu pak funguje mise EUPOL Afghanistan (European Union Police Mission). (Danics, 2012) Mise má především pozorovací, poradní a tréninkové funkce a jejím cílem je podpora a příprava kvalitních civilních policejních složek, které zajistí do budoucna fungování justičního systému a budou schopny spolupracovat s vládou v zemi. Tento cíl mají společný i s provinčními rekonstrukčními týmy, ty však mají mimo něj širší rozsah působnosti. Mise se účastní státy EU a další partnerské země (např. Norsko, Chorvatsko atd.) a její rozpočet na období 2011/2012 je 60,5 milionu eur. (EUPOL Afghanistan, 2007)

4. PODMÍNKY V AFGHÁNISTÁNU

Zmiňujeme-li provinční rekonstrukční týmy, musíme zvážit ovlivňující faktory. PRT vznikly z popudu mezinárodních aktérů, reagují ale také na specifickou situaci v dané zemi, přizpůsobují se konkrétním podmínkám, jejichž znalost je pro pracovníky PRT velmi důležitá. Členové PRT se s nimi seznamují i v příručce ISAF pro provinční rekonstrukční týmy, kde jsou zmíněny například historie, státní zřízení, jednotlivá etnika atd. (2009)

4.1. HISTORICKÝ KONTEXT

Situace v Afghánistánu je samozřejmě podmíněna i historickými událostmi, jež formovaly jeho současnou tvář. Díky relativní izolovanosti státu se zachovalo množství starých tradic, které také utvářejí stávající situaci v zemi. I proto je důležitá znalost historických událostí, které měly vliv například na formování mentality obyvatel. Jelikož jsou pak s nimi PRT ve vzájemné interakci, je znalost historického kontextu pro jejich členy velmi důležitá.

Afghánistán má velmi bohatou historii. Lze hledat spojení s Alexandrem Velikým, byl součástí starodávné Perské říše, přežival útoky Řeků, Skytů, Hunů i Turků. V 7. století se do oblasti dostali Arabové, kteří s sebou přinesli islám, jenž se jako majoritní náboženský směr v oblasti uchytíl a zůstal tam dodnes. Islám jakožto hlavní náboženský směr měl silný vliv na utváření státu, způsob řízení a vztah k mezinárodnímu společenství, což spolu s dalšími faktory ovlivnilo některé z důležitých budoucích událostí. (U.S. Department of State, 2010) V průběhu dalších let se na území dostalo i množství dalších národů, jako jsou turkické či mongolské, díky čemuž se utvořilo různorodé etnické složení Afghánistánu. Etnické složení má taktéž v současnosti vliv na chod státu, na vztahy mezi jednotlivými obyvateli či kmeny i na jejich jednání v běžném životě. Z následných říší dosáhla největšího věhlasu říše za vlády dynastie Durrání v 18. století. V tomto období rozloha Afghánistánu převyšovala tu současnou, která tehdy zasahovala až na současné území Pákistánu. I přes rozsah říše došlo nakonec kvůli potyčkám k jejímu rozpadu. Poté následovalo období různorodých vládců a také snaha o získání vlivu v oblasti mezi britským a ruským impériem, protože se Afghánistán

nacházel přímo uprostřed zájmových oblastí obou říší. Tento střet nakonec vyústil v anglo-afghánské války, které skončily uzavřením Gandamanských smluv, jež zaručovaly zamezení ruského vlivu v Afghánistánu. Plnou nezávislost na Velké Británii pak vyhlásil Afghánistán v roce 1919. Počátek 20. století se vyznačuje snahou afghánských vůdců o modernizaci země. (Český model amerického kongresu, 2011) Během válek s Brity přišel Afghánistán o Balúčistán, a stal se tak vnitrozemským státem, což omezilo možnosti kontaktu s dalšími státy (např. skrze loďstvo). I přesto se král Amanullah snažil otevřít zemi prostřednictvím diplomatických vztahů s mocnostmi nebo prostřednictvím reform a potlačením islámu (zavedení školní docházky pro ženy), ale i kvůli těmto reformám byl svržen ozbrojenou opozicí. V roce 1933 se k moci dostal král Zahir Shah po zastřelení svého otce, předchozího krále Nadira. Zpočátku neměl na chod státu velký vliv, vzhledem ke svému nízkému věku. Ovšem když po roce 1964 začal zavádět demokratizační reformy, podnítil vznik opozičních skupin, mezi jinými i komunistických extremistů. Zahirův nástupce Daud vyhlásil v roce 1973 Afghánistán republikou, jeho reformy však vedly k nestabilitě v zemi a následnému převzetí moci Lidově demokratickou stranou Afghánistánu v roce 1978. Marxistické reformy a potlačování tradic opět nastartovaly vlnu odporu obyvatel, což ve finále vedlo k invazi vojsk Svazu sovětských socialistických republik. (U.S. Department of State, 2010) Převzetí moci marxistickou stranou bylo nevýhodné pro Spojené státy, vzhledem ke studené válce a statutu Afghánistánu jakožto neutrálního státu. I kvůli zavraždění svého velvyslance v zemi proto podporovaly opoziční hnutí. Podpora přetrvávala i po vpádu sovětských vojsk v roce 1979 hlavně prostřednictvím dodávky zbraní mudžahedínům (bojovníci za osvobození Afghánistánu). (afghan-web, 2005) Období po sovětské invazi se vyznačuje masovým zabíjením. Sovětská vojska likvidovala odpůrce režimu a potlačovala odboj v čele s mudžahedíny. Tito afghánští bojovníci pak napadali jejich vojenské jednotky. Při těchto střetech a nepokojích zahynulo i množství civilistů. Sovětská kontrola se projevovala i ve vládních složkách, například prezident Muhammad Najibullah byl na svém postu udržován jen díky sovětské podpoře. Odboj také nebyl příliš organizovaný a vyznačoval se spíše gerilovými útoky a roztříštěností na různé skupiny podporované i okolními státy jako Pákistán a Írán (U.S. Department of State, 2010). Přestože Sovětský svaz investoval množství prostředků do

armádních složek, nepodařilo se mu plně převzít kontrolu nad Afghánistánem. Využití vojenských sil nebyl jediný způsob, jak ovládat zemi. Snažili se také implementovat socialistické hodnoty do afghánské společnosti, například prostřednictvím změn ve školském systému. (Reuveny Rafael; Prakash Aerem, 1999) Spousta obětí, velké množství afghánských uprchlíků (nejvíce v Pákistánu) a také tlak mezinárodní společnosti na Sovětský svaz vedly v roce 1988 k uzavření mírové dohody v Ženevě o stažení vojsk z Afghánistánu, ke kterému došlo v únoru 1989. Režim v zemi však přetrval, a války proto pokračovaly až do roku 1992, kdy byla komunistická vláda svržena a nahrazena vládou utvořenou z bývalých bojovníků za svobodu a silně podporující islámské hodnoty. Konflikty v zemi však neustaly. (Wahab; Youngerman, 2007) Různé frakce ovládaly jednotlivé části země a bojovaly mezi sebou. Jednou z těchto skupin bylo i hnutí Tálibán zformované především ze studentů náboženských škol madras, které vstoupilo do bojů na jihu země v roce 1994. Postupně Tálibán sílil a získával stále větší území i podporu místních obyvatel i Pákistánu, a to i přes odpor ostatních frakcí. Do roku 1998 ovládlo hnutí celý Afghánistán včetně původně silně opozičních oblastí. Režim byl fundamentalistický, a nastolil proto v zemi silně radikální režim se striktním dodržováním islámského práva a tradic. Tento režim byl pozitivní pro různé extremistické skupiny, ať už z Afghánistánu nebo ostatních muslimských zemí, kde byly původně potlačovány, jelikož se v zemi mohly usadit, aniž by byly perzekuovány. Jedinou opoziční skupinou Tálibánu zůstalo na severu hnutí velitele Mahsúda, jež bylo potlačeno v roce 2001. (Český model amerického kongresu, 2011) Negativní postoj k režimu převzalo i mezinárodní společenství, obzvláště kvůli útokům Tálibánu na vlastní civilní obyvatelstvo (především Hazárové) a také kvůli výskytu extremistických skupin (Usáma Bin Ládín a Al-Kajda) a pěstování narkotik. Rada bezpečnosti OSN uvalila na režim prostřednictvím rezolucí několik sankcí. Citelně ochladly i vztahy s Íránem. (afghan-web, 2005)

Historické události mají vliv i na současný Afghánistán. Společnost je silně ovlivněná nejen islámem, ale i množstvím tradic, starých i několik století. Ve větší míře se udržely na venkově a ovlivňují běžný život místních obyvatel (např. rozhodovací procesy apod.). Také měly vliv na přetrvání silných klanových a příbuzenských vazeb. (U.S. Department of State, 2010)

4.2. AFGHÁNISTÁN PO ROCE 2001

Afghánistán silně zasáhly a jeho postavení na mezinárodní scéně ovlivnily teroristické útoky uskutečněné na území Spojených států, přesněji na Světové obchodní centrum (New York) a Pentagon, ze dne 11. září 2001. Ty měly za následek množství obětí i ekonomických škod. K těmto útokům se přihlásilo hnutí Al-Kajda v čele s Usámou Bin Ládinem (původem ze Saúdské Arábie), které mělo jednu ze svých základů právě na území Afghánistánu a kde se předpokládal výskyt Bin Ládina. V reakci na toto prohlášení, a jakožto následek dalších teroristických aktů vyhlásil prezident G. W. Bush (USA) tzv. válku proti terorismu („global war on terror declaration“ z 20. září 2001), vojenskou kampaň s cílem potlačení extremistických útoků na civilní obyvatelstvo. Jelikož Tálibán, vládnoucí hnutí Afghánistánu (1996 – 2001), odmítl požadavky na vydání teroristů odpovědných za 11. září ze země, byla v Afghánistánu jako reakce zahájena operace Trvalá svoboda („Operation Enduring Freedom“ - OEF) jakožto součást války proti terorismu. (Zalman, 2012) Operace byla zahájena 7. října 2001 sérií leteckých útoků na partizánské jednotky uskupení Al-Kajda. Zpočátku byly ve velké míře zapojeny místní vojenské síly (tvořené proti-tálibánskými jednotkami či uskupeními z Pákistánu), později se přidaly americké vojenské jednotky. Lokální jednotky byly součástí i tzv. „bitvy o Tora Bora“. Účelem bylo dopadení Usámy Bin Ládina a členů Al-Kajdy ukrývajících se v tomto jeskynním komplexu. Místní armádní uskupení však nebyla dostatečně organizována a vytrénována a Bin Ládinovi se podařilo uprchnout. (Kerry, 2009) Poté bylo na jednání v prosinci 2001 v Bonnu (zajištěném OSN, bez účasti Tálibánu) ustanoveno utvoření mezinárodních jednotek ISAF („International Security Assistance Force“) a dočasné správy země („Afghan Transitional Authority“ – ATA) namísto Talibanu, který ke konci roku již zemi neovládal. *„ISAF vznikl jako koncept mezinárodních sil pod mandátem OSN, aby pomáhal ATA (v jejímž čele byl Hamid Karzai) a také pomohl zvýšit bezpečnost v Kábulu a okolí a podpořil rekonstrukci Afghánistánu.“* (ISAF A, 2011) V roce 2002 již byly jednotky ISAF plně zapojeny do bojů s extremisty, kteří se v té době již hromadně přesouvali do sousedního Pákistánu, jenž se tak také stal jedním z aktérů konfliktu. (U.S. Department of State, 2010) I proto byl v roce 2003 rozšířen mandát ISAF na celé území Afghánistánu a velení jednotek přešlo pod

organizaci NATO. (ISAF A, 2011) Poté, co mezinárodní jednotky zajistily část území a hlavně bezpečnost v Kábulu, uskutečnily se v říjnu 2004 první demokratické prezidentské volby. Demokratičnost voleb byla hodnocena podle „západních“ měřítek. Jejich organizace a dohled byly zprostředkovány mezinárodními aktéry a byly prezentovány jako úspěšný prvek demokratizace islámské země. Výsledkem těchto voleb bylo zvolení Hamida Karzaiho pro pětileté funkční období. Ovšem i přes mezinárodní dohled nad volbami se po jejich ukončení objevily názory, že byly volby zmanipulovány, opoziční kandidáti vznesli protesty proti průběhu voleb, obzvláště kvůli systému registrace voličů (volilo cca 8 milionů voličů, a to i mnoho žen). I samotný panel dohlížející na průběh voleb přiznal, že se vyskytly nesrovnalosti, dle jejich vyjádření ovšem v tak malé míře, že by neměly vliv na výsledek voleb. (Ball, 2002), (ICG, 2004) V následujícím roce se uskutečnily i volby do parlamentu („Wolesi Jirga“) a lokálních správ 34 provincií, avšak již s menší volební účastí. (U.S. Department of State, 2010) I zde se objevily stížnosti na neregulérnost voleb konkrétně na opětovné registrování voličů či zasahování lokálních autorit do průběhu voleb (např. nucení zaměstnanců k podpoře vybraného kandidáta) apod. V těchto volbách nakonec zvítězila strana Hezb-e-Jamiat Islami Afghanistan. (NDI, 2006) Prezidentské i parlamentní volby se uskutečnily díky přijetí nové ústavy, která rozdělila moc na výkonnou, zákonodárnou a soudní. (Afghan-web, 2005) Po svém zvolení prezident Karzai uzavřel partnerství se Spojenými státy, které je zaměřeno na „boj proti mezinárodnímu terorismu a násilnému extremismu“, „zajištění dlouhodobé bezpečnosti, demokratičnosti a prosperity Afghánistánu“, cílem je „pomáhat organizovat, cvičit, vybavovat a udržovat afghánské bezpečnostní složky, dokud Afghánistán nevybuduje vlastní kapacity k převzetí odpovědnosti“. (Český model amerického kongresu, 2011) Partnerství bylo stvrzeno dokumentem „Joint Declaration of the United States-Afghanistan Strategic Partnership“, který je podepsán prezidenty obou zemí, a dle jeho znění by měl být zahrnut do ústav obou zemí. (The White House, 2005) Nejen jako důsledek tohoto partnerství, ale i díky většímu tlaku na povstalce se začal zvyšovat počet násilných aktů včetně sebevražedných útoků. Změna nastala i v postoji jednotlivých zahraničních aktérů, kteří se nemohli shodnout na délce setrvání vojenských jednotek v zemi, způsobu spolupráce nebo množství finančních a lidských zdrojů poskytnutých Afghánistánu.

(Český model amerického kongresu, 2011) Další významnou událostí z hlediska mezinárodního postoje k Afghánistánu bylo zvolení Baracka Obamy prezidentem Spojených států amerických v roce 2009. Ten zavedl nový přístup k boji v Afghánistánu zvyšující počet jednotek v zemi (hlavně pro výcvik afghánských bezpečnostních jednotek) s tím, že budou stahovány od roku 2011. (The White House, 2009) Ve stejném roce došlo k dalším prezidentským volbám a do čela státu opět dosedl Hamid Karzai. A to i přes opětovné pochybnosti o regulérnosti voleb. Nejen aby se předešlo těmto pochybám o regulérnosti voleb, ale aby se i zefektivnil chod státu, byl do iniciativy pro rozvoj společnosti přidán bod pro potlačování korupce ve vládě. Na summitu NATO v Lisabonu v listopadu 2010 bylo dohodnuto plné předání odpovědnosti za bezpečnost do rukou místních představitelů na rok 2014. Plánované předávání bezpečných oblastí do rukou místních a postupné stahování zahraničních jednotek skutečně započalo v roce 2011 navzdory skutečnosti, že se po zabití Usámy Bin Ládina v Pákistánu americkými jednotkami opět ve větší míře projevil násilnost organizované Tálibánem. (Český model amerického kongresu, 2011)

4.3. PODMÍNKY V AFGHÁNISTÁNU – DĚLENÍ

Afghánistán se vyznačuje kromě specifického historického kontextu množstvím dalších jedinečných faktorů, které ovlivňují působení provinčních rekonstrukčních týmů v zemi. Patří mezi ně následující podmínky:

4.3.1. FYZICKO-GEOGRAFICKÉ

Přírodní podmínky v zemi nejsou velmi příznivé, nejen pro mezinárodní příslušníky působící v zemi, kteří se jim musí přizpůsobit, ale i pro obyvatelstvo samotného státu. Fakt, že je Afghánistán vnitrozemským státem a z velké části hornatým, jej geograficky může izolovat od mezinárodního dění (např. co se týče obchodních styků, přístupu pomoci, pozice v mezinárodní politice, na druhou stranu existují výhody např. pro obranu), což se projevovalo i v minulosti. Další nevýhodou je četný výskyt pouští komplikující dostupnost i hospodářské využití místním obyvatelstvem (U.S. Department of State, 2010) Negativně na obyvatelstvo působí i skutečnost, že je oblast aridní s nedostatkem vodních zdrojů,

většina řek je bezodtokých a přechodných a jsou napájeny převážně z vysokohorských ledovců (Pamír, Hindúkuš). (EEAS, 2010) Na geografické podmínky navazuje i stav životního prostředí a klimatické problémy.

4.3.1.1. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Nedostatek vodních zdrojů se projevuje výrazněji v obdobích sucha a do budoucna bude jistě způsobovat výrazné problémy, jelikož se díky klimatickým změnám očekává výraznější tání ledovců, které vodní zdroje napájí, a také delší sucha. Situaci zhoršovala i absence jakékoliv správy a koordinace vodních zdrojů. (EEAS, 2010) Životní prostředí Afghánistánu je velmi poškozené dlouhotrvajícím válečným konfliktem. Dlouhodobé působení těžké vojenské techniky, chemických zbraní nebo min (v zemi se stále nalézá cca. 10 milionů min) ovlivnilo kvalitu i úrodnost půdy v zemi. (Fraser, 2003) Nepřímým následkem války bylo využívání přírodních zdrojů (kácení lesů,...) nebo pěstování opia pro financování bojů. Země má problémy i se smogem a znečištěním navzdory nedostatku průmyslu, jednou z příčin je i příhraniční znečištění sousedními státy. (Saba, 1997) Geografická poloha je pro Afghánistán nevýhodná i kvůli vysokému riziku katastrofických jevů. Země leží v seismické oblasti s častým výskytem zemětřesení a následnými sesuvy půdy. Časté jsou také záplavy, obzvláště v horských oblastech.

Fyzicko-geografické podmínky tak ovlivňují např. výběr zaměření konkrétních projektů PRT, jako jsou zemědělské, vodohospodářské projekty či snahy o odstraňování min. Také jsou zvažovány při výběru vybavení členů PRT (vozidla, technika, atd.) (ISAF, 2009)

4.3.2. SOCIOEKONOMICKÉ

I v tomto ohledu je Afghánistán značně problematickou oblastí. Obyvatelstvo je vzhledem k historickému vývoji velmi heterogenní a skládá se z množství etnik, jako jsou majoritní Paštuni, dále Tádžikové, Hazárové, Uzbekové atd. (viz. obr. 1) To způsobuje nejednotnost obyvatelstva jako celku. Etnická rozdílnost země se projevuje například při volbách, kdy příslušníci daného etnika dostávají hlasy především od obyvatelstva stejné příslušnosti. Nevýhodou je tento fakt i pro bezpečnostní složky, které mají autoritu také převážně u svého etnika.

Roztříštěnost etnik je do velké míry i geografická, proto se i zde objevují separatistické myšlenky. Etnické konflikty nejsou potlačeny ani přesto, že všichni obyvatelé vyznávají islám, a spojuje je tedy jednotné náboženství. Většina obyvatelstva vyznává islám sunnitský, ale například Hazárové a další menší etnika jsou šiité. Společnost v Afghánistánu je založena ve velké míře na klanových a kmenových strukturách, které se řídí starými tradicemi či řeší množství sporů. (Horák, 2011), (U.S. Department of State, 2010) PRT musí dbát na tyto struktury při dorozumívání se s místním obyvatelstvem, komunikovat s lokálními vůdci při přípravě i aplikaci jejich projektů, brát na ně ohledy při řešení místních sporů apod. (ISAF, 2009)

OBR. 1 ETNOLINGVISTICKÉ SKUPINY V AFGHÁNISTÁNU (THE UNIVERSITY OF TEXAS AT AUSTIN, 1997)

Od počátku válek však bez ohledu na etnikum dochází k masové migraci obyvatel do zahraničí. Podle ukazatele „failed state index“ je Afghánistán na 6. místě na světě (ze 177 států) v počtu uprchlíků a vnitřně přesídlených osob. Množství z nich je stále v uprchlických táborech i v okolních státech (hlavně Pákistán, Írán), často ve velmi nevhodných podmínkách, které jsou způsobeny hlavně nedostatkem zdrojů, například kvalitní pitné vody. Tato skutečnost přispívá k šíření nemocí, často způsobených různými parazity. (Fund for Peace, 2011) Na druhou stranu legální migrace do vyspělejších států, kde Afghánci získají práci, je prospěšná pro ekonomiku země, jelikož do země posílají remitence, případně se vrací do země obohaceni zkušenostmi. (EEAS, 2010)

V zemi nejsou rozvinuty jednotlivé sektory ekonomiky a i primární sektor je na špatné úrovni. V Afghánistánu je kvůli suchému, až aridnímu klimatu málo úrodné půdy, která je navíc po válce poškozena a ne plně využita. I když má Afghánistán převážnou většinu venkovského obyvatelstva, a tudíž má dostatečnou pracovní sílu, jež by mohla být využita k obdělávání půdy, kvůli výše zmíněným problémům je pracovní síla v tomto sektoru nedostatečně zužitkována. Velký problém je i se stávajícím obděláváním půdy, jelikož je ve velké míře používána k pěstování opia. Tato plodina zaručuje větší zisky pro chudé obyvatelstvo. (Saba, 1997) I přesto v současnosti díky podpůrným programům narůstá pěstování náhradních plodin, jako jsou bavlna, tabák nebo cukrová třtina. Dlouhodobý konflikt v zemi a nejistá bezpečnostní situace komplikují také rozvinutí dalších ekonomických sektorů. Těžba afghánských přírodních zdrojů (z nichž nejvýznamnější jsou zemní plyn, ropa, uhlí atd.) probíhala do určité míry v období sovětské okupace a vytěžené suroviny šly především na export do Sovětského svazu, později však bylo čerpání surovin utlumeno. Výrazný růst těžebního či jiných forem průmyslu tak doposud nenastal. Do budoucna se počítá s rozkvětem těchto oblastí díky zahraničním investicím. Důležitým předpokladem pro rozvoj průmyslu je také zabezpečení dopravní infrastruktury v zemi, jelikož doposud měl Afghánistán pouze nekvalitní silnice a nedostatek dalších dopravních tepen. V Afghánistánu je na špatné úrovni také sektor služeb. Stále je zde problematické zajištění elektrické energie pro obyvatelstvo. Nedostatečná je i kvalita a dostupnost lékařské péče, což se projevuje například vysokou mírou úmrtnosti v zemi. Jednou

z nejrychleji se rozvíjejících oblastí po roce 2001 je oblast vzdělávání, díky čemuž se zvyšuje gramotnost nejen mezi mužskou populací, ale i mezi ženami. (U.S. Department of State, 2010)

4.3.3. POLITICKÉ (+BEZPEČNOSTNÍ)

Zajištění bezpečnosti v Afghánistánu je primárním cílem současné vlády. I přesto, že se již uskutečnily dvoje „demokratické“ volby, postavení vlády stále není natolik silné, aby samotná byla schopna zajistit bezpečnost svých obyvatel. Situace se postupně zlepšuje navzdory faktu, že v oblasti stále probíhají násilné aktivity prováděné opozičními skupinami. (European Commission A, 2007) Jelikož role vlády v afghánské společnosti není příliš silná, podporují mezinárodní aktéři projekty zaměřené na dobré vládnutí („good governance“). Cílem těchto projektů (aplikovaných i PRT) je zlepšit výkonnost a transparentnost samotné vlády a také jednotlivých složek, jako jsou soudy. Dále mají také zvýšit povědomí obyvatelstva o svých právech atd. (UNDP, 2010) Mezi principy tzv. dobrého vládnutí, které jsou zaměřené přímo na oblast bezpečnosti, patří například *„politické prostředí příznivé pro aktivní činnost občanské společnosti, transparentnost bezpečnostních složek, fungování bezpečnostních složek v souladu s domácím i mezinárodním právem, odpovědnost bezpečnostních složek zvoleným civilním orgánům a občanské společnosti atd.“* (Ball, 2002, str. 3.) Úspěšnost výše zmíněných reforem do budoucna je přímo závislá na tom, jakým způsobem je implementuje samotná vláda a zda je bude respektovat místní obyvatelstvo. Zahraniční donoři podporují tyto změny příspěvky do rozpočtu země se zaměřením na konkrétní aktivity nebo jejich přímou podporou, například *„podpora justičních institucí v konkrétních provinciích, poskytování technické pomoci institucím, jako je vrchní soud nebo ministerstvo spravedlnosti, materiální a technická podpora iniciativ pro demokratizační proces“* atd. Mimo tyto aktivity jsou určeny další priority, jako je například zajištění finanční nezávislosti státu. (European Commission B, 2007)

Dalším problémem, na který se programy snaží reagovat, je stávající vysoká produkce drog v oblasti. Pro vyřešení tohoto problému je důležité, aby měla vláda dostatečnou autoritu a byla schopna zasahovat na celém území státu. Bez tohoto předpokladu se do budoucna neobejdou ani programy a projekty zaměřené na boj

s drogami. Proto bylo toto téma začleněno i do Národní strategie pro kontrolu drog („National Drug Control Strategy“ - NDCS) z roku 2006. (European Commission A, 2007) Aby vláda zajistila větší kontrolu nad územím a dodržováním práva, je dalším z cílů podpora místních bezpečnostních složek (policie atd.). Zajištění bezpečnosti je důležité pro místní civilní obyvatelstvo, jelikož jsou i nadále oběťmi ozbrojených konfliktů. V roce 2010 například zahynulo jen za první půlrok více než 1200 civilistů. Stejně tak je bezpečnost podstatná pro zajišťování projektů mezinárodních organizací (jako je OSN) a zahraničních i lokálních nevládních organizací, protože i pracovníci těchto organizací se stávají terčem útoků. V roce 2010 bylo zasaženo těmito útoky 97 pracovníků, různých organizací. (Poole, 2011)

Bezpečnost lze brát z několika hledisek, ať už ve smyslu fyzické bezpečnosti¹, lidské bezpečnosti² („human security“) či dalších jako jsou např. environmentální bezpečnost³ nebo zabezpečení ekonomiky⁴ apod. Vzhledem k množství konfliktů v minulosti i současnosti patří zajištění lidské bezpečnosti mezi priority vlády i mezinárodních aktérů. Potencionálních hrozeb je v Afghánistánu několik, od teroristických útoků, přes obchod se zbraněmi či drogami, až k porušování lidských práv. Bezpečnostní situace se liší také v závislosti na geografické poloze (např. v jednotlivých provinciích), s čímž souvisí i rozložení etnik, na jejichž základě jsou často utvořena rozličná ozbrojená hnutí působící v zemi. Pro omezení jejich činnosti je třeba posilovat vládu a její jednotlivé složky. (U.S. Department of Defence, 2010)

Hlavní složkou pro ochranu obyvatelstva a práv v zemi je Afghánská národní policie (The Afghan National Police – ANP), která se vzhledem k velkému množství bezpečnostních hrozeb rychle rozvíjí a v roce 2010 již měla 120 000 členů, z čehož bylo 1000 policistek. I přesto, že technické možnosti policie

¹ Fyzická bezpečnost – je zajišťována policií a armádou, člověk je chráněn před násilím, loupežemi a dalšími napadeními. (ISAF, 2009)

² Lidská bezpečnost – znamená, že je zajištěn důstojný život a přiměřené živobytí, možnost chodit do práce, volně se pohybovat atd. (ISAF, 2009)

³ Environmentální bezpečnost – souvisí s environmentálními změnami např. změny klimatu, migrace, atd. Je ohrožena udržitelnost, základní podmínky pro život. (Waisová, 2004)

⁴ Ekonomická bezpečnost – zabezpečuje rozvoj státu, trhů atd. (Waisová, 2004)

ani v současnosti nedosahují vysokých hodnot, stoupá respekt a důvěra místních obyvatel v policii. (UNDP, 2010) Pro vládu i její složky (policii, armádu) je ovšem výzvou do budoucna, do jaké míry budou schopny zajistit bezpečnost obyvatelstva, obzvláště po stažení mezinárodních vojenských jednotek či případném omezení zahraniční finanční podpory. (U.S. Department of Defence, 2010)

Vzhledem k zahraniční intervenci a současné situaci jsou pro afghánskou vládu důležité i mezinárodní politika a vztahy s ostatními státy. Významné jsou komunikace a kooperace s okolními státy především kvůli bezpečnostním hrozbám, boji s drogami atd. V roce 2002 byla uzavřena smlouva o „dobrém sousedství“ („Good Neighbor“ Declaration) mezi Afghánistánem a okolními státy zajišťující ochranu hranic a ekonomickou spolupráci (například snahy o zavedení plynovodu a železniční tratě mezi Afghánistánem a Turkmenistánem). Afghánistán spolupracuje úzce s Pákistánem i Íránem, přestože oba státy zpočátku byly v úzkém kontaktu s Tálibánem, nyní podporují změny. Významnou roli mají Spojené státy americké, nejenom z hlediska minulosti, ale především díky událostem, které nastaly po 11. září 2001. V současné době jsou státem, který v zemi nejvíce podporuje transformaci a rozvoj. Z mezinárodních organizací má největší vliv OSN zajišťující část humanitární i rozvojové pomoci, zprostředkovávající dosavadní volby či pomáhající uprchlíkům. V roce 2010 ustanovilo OSN speciálního zástupce pro Afghánistán: Secretary-General for Afghanistan (SRSG) – ten má zajišťovat lepší spolupráci a koordinaci projektů. (U.S. Department of State, 2010)

5. PROVINČNÍ REKONSTRUKČNÍ TÝMY

5.1. HISTORIE

Problematika bezpečnosti a rozvoje se začala objevovat od počátku 90. let z důvodu zvýšeného výskytu vnitrostátních konfliktů a také jejich potencionálního vlivu na mezinárodní bezpečnost a stejně tak i bezpečnost obyvatel v daných státech. Dalším podnětem byly zkušenosti z mezinárodních humanitárních a rozvojových aktivit, případně intervencí do rozvojových zemí. Díky nim se začaly utvářet teorie vztahu mezi bezpečností a rozvojem, které byly přijaty zprvu velkými

mezinárodními organizacemi (např. OSN) a později i samostatnými donory. Existuje několik přístupů ke vztahu rozvoje a bezpečnosti. Jeden z nich tvrdí, že bezpečnost v zemi je podmínkou pro rozvoj (tzn., že je-li v oblasti špatná bezpečnostní situace, nemůže dojít k rozvoji), jeho zastánci jsou například Etzioni či Dobbins. Dle dalšího je rozvoj důležitý pro bezpečnost, protože snižuje riziko konfliktů (tzn. čím je rozvinutější společnost, tím méně dochází k rozporům). Tato myšlenka je reprezentována Collierem. Posledním přístupem je, že bezpečnost a rozvoj jdou „ruku v ruce“, to znamená, že jsou na sobě závislé a společně jsou důležité pro mezinárodní bezpečnost. Zastáncem tohoto směru je například Duffield. Na základě těchto teoretických přístupů byly utvořeny rozličné bezpečnostně-rozvojové koncepty. Mezi ně patří „Lidská bezpečnost“, „Do not harm“ koncept, „koncept předcházení konfliktům atd.“. (Waisová, 2011) Jedním z těchto konceptů, který je důležitý pro provinční rekonstrukční týmy, je „postkonfliktní rekonstrukce“. Jelikož je země po válečném konfliktu ve špatném stavu, cílem postkonfliktní rekonstrukce je prostřednictvím poskytnutí finančních či technických zdrojů (převážně od mezinárodních donorů) podpořit obnovu země a zabránit, aby došlo k opětovnému konfliktu. Je to součást rozvojové spolupráce a zahrnuje jak zajištění základních potřeb, tak obnovu infrastruktury a dlouhodobý ekonomický rozvoj. (Anderlini; El-Bushra, 2004)

Jako reakce na zvyšující se počet konfliktů a první snahy o postkonfliktní rekonstrukci vznikl v roce 1997 pod hlavičkou Světové banky „Post-Conflict Fund“. Cílem tohoto fondu je podpora menších transformačních a rekonstrukčních aktivit zprostředkovaných mezinárodními organizacemi, vládami či nevládními organizacemi. Fond je řízen tzv. Conflict Prevention and Reconstruction Unit. (Bahnsen; Cutura, 2004) Se zvyšujícím se počtem konfliktů v 90. letech se jako následek utvořila nová funkce armády (převážně v rozvinutých zemích). Armáda se zapojila do rozvojových činností jako jeden z aktérů poskytujících tuto pomoc (již dříve se zapojovali i při humanitárních krizích). Armáda tuto roli přijala, jelikož ve většině oblastí byla aktérem udržujícím bezpečnost, podporovala vlády nebo byla dokonce jediným možným adeptem, který mohl tuto roli převzít (převážně v konfliktních zemích, kde jsou tradiční aktéři v ohrožení). Koncept rozvojové pomoci zajištěné prostřednictvím armády přijalo několik donorských států. Tomu

se přizpůsobily i některé z politik OECD (DAC), které zahrnují vybrané aktivity armádou poskytované rozvojové činnosti mezi oficiální rozvojovou pomocí. (Waisová, 2011)

Zapojení armády do rozvojové pomoci ovšem není úplně novým konceptem, již dříve byla využívána při různých příležitostech (např. humanitární pomoc). Stejně tak v minulosti existovaly vojenské útvary podobné dnešním provinčním rekonstrukčním týmům. Francouzským modelem byly „Sections Administratives Spécialisées“ (SAS) užívané v letech 1955 – 1956 k řešení konfliktu mezi Francouzi a Alžířany (v čele s Frontou národního osvobození). Tyto útvary měly za cíl potlačit povstání s tím, že napraví stávající situaci v zemi prostřednictvím projektů pro veřejnost a udrží tak postavení Francie v zemi. SAS využívaly k plnění civilních úkolů vojenské složky, těm však zároveň zůstaly i běžné povinnosti. Náplní jejich činnosti tak byla například nejen výstavba systémů pitné vody, ale i udržování bezpečnosti a potlačování místních ozbrojených skupin. (CDEF, 2005) Američané pak zavedli „Civil Operations and Rural Development Support“ (CORDS), které byly představeny americkým prezidentem (Lyndon Johnson) v roce 1967 během války ve Vietnamu. Tato uskupení měla za cíl napomoci zlepšení infrastruktury v zemi, rozvoji ekonomiky a zemědělství, podporu uprchlíků atd. CORDS vznikly spojením vojenské a civilní složky (např. americké rozvojové agentury jako USAID) a působily odděleně, avšak pod jednotným vedením. Důvodem bylo získání podpory jižních Vietnamců pro válečné účely. (Honn a kol., 2011)

Zlomovým okamžikem pro vznik provinčních rekonstrukčních týmů v Afghánistánu byly události z podzimu 2001. Podobný koncept PRT byl pak v roce 2005 aplikován i pro Irák. (Drolet, 2006) Když byla po teroristických útocích zahájena operace Trvalá svoboda, začaly vznikat první koncepty a projekty na základě vojenské a civilní spolupráce v Afghánistánu. Již na konci roku 2001, na základě spolupráce amerického velení a neziskových organizací, započaly první projekty pod záštitou „The Coalition Joint Civil-Military Operations Task Force“ sloužící k poskytování informací a ke koordinaci nevládních neziskových organizací. Přímými předchůdci provinčních rekonstrukčních týmů byly „Joint Regional Teams“ (JRTs), které vznikly především za účelem koordinace projektů.

Na základě diskuze agentur (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, United Nations Assistance Mission in Afghanistan, CENTCOM) byl v lednu 2003 dohodnut vznik provinčních rekonstrukčních týmů s těmito aktivitami: „posílení role „Afghan Transition Authority“ i mimo Kábul, rozšíření projektů neziskových a mezinárodních organizací mimo Kábul, usnadnění podmínek pro rekonstrukci a usnadnění sdílení informací.“ (Hoshmand, 2005) Název byl změněn i s ohledem na přání afghánské vlády a také vzhledem k rozdělení země na provincie. První oficiální provinční rekonstrukční tým tak vznikl v únoru 2003 v provincii Gardez. (Cobane, 2005)

5.2. PODMÍNKY

Historické události v Afghánistánu (hlavně okupace země sovětskými vojsky) negativně ovlivnily vnímání armády místním obyvatelstvem. (Gauster, 2008) Jedním z důvodů bylo, že armády vyskytující se v oblasti neplnily jejich základní úlohu, a to ochranu a zajištění bezpečnosti civilních obyvatel. Ve skutečnosti množství civilních obyvatel země zahynulo, ať už záměrně či neúmyslně, rukou vojenských příslušníků. Přitěžující okolností pro zahraniční aktéry je i fakt, že mezinárodní společenství ke zmíněným činům nezaujalo aktivní postoj a mnoho z účastníků nebylo potrestáno. (Atmar, 2001) Pro Afghánce není důležitá bezpečnost pouze ve formě zachování jejich životů, vnímají bezpečnost z širšího hlediska, důraz kladou i na tzv. lidskou bezpečnost („human security“), což znamená např. zajištění důstojného života nebo vědomí, že se nemusí obávat o své rodinné příslušníky. Během konfliktů si Afghánci mezi sebou vytvořili silné vazby (ať už v rodině či komunitě), které jim zajišťovaly podporu v nepříznivých situacích. Obyvatelé se spoléhají na tato uskupení (která reprezentují určitou formu občanské společnosti v zemi) a upřednostňují je před zahraničními aktéry. (ISAF, 2009) Mezinárodní jednotky jsou také spojovány s negativními rozhodnutími politických představitelů, které ovlivnily Afghánistán, jako například uvalení sankcí OSN na zemi apod. (Atmar, 2001) Díky výše zmíněným důvodům a také z obav, aby „nenastala situace, kdy by na mezinárodní vojáky bylo pohlíženo jako na okupační sílu, stejně tak jako tomu bylo za přítomnosti sovětských vojsk, bylo pro působení v Afghánistánu určeno jakožto vhodná alternativa využití menších

vojenských jednotek.“ (Gauster, 2008, str. 8) Tento koncept se týká nejen vojenských složek, ale i civilně-vojenských uskupení, mezi něž patří i provinční rekonstrukční týmy. Strategie pro úpravu civilně-vojenských vztahů pod záštitou NATO se nazývá CIMIC („civil-military cooperation“) a cílem této strategie je koordinace a spolupráce různých aktérů během zahraničních misí, především mezi armádními představiteli a civilními aktéry, ať už lokálními nebo reprezentanty mezinárodních agentur. (Runge, 2009)

5.3. CHARAKTERISTIKA

Jak už bylo zmíněno v předchozích kapitolách, bezpečnostní situace v Afghánistánu byla a stále je velmi nestabilní. Jelikož je zde zvýšený potenciál k ohrožení tradičních poskytovatelů pomoci (jako jsou například nevládní organizace), byl pro práci v této oblasti utvořen koncept provinčních rekonstrukčních týmů. Hlavním motivem bylo zformování aktéra, který by poskytoval pomoc i v oblastech s vysokým rizikem. Tato skutečnost ovšem neznamená, že v Afghánistánu nepůsobí i jiní poskytovatelé pomoci. (Hoshmand, 2005) Provinční rekonstrukční týmy fungují na základě spolupráce civilní a vojenské složky. Členové jednotlivých týmů jsou většinou příslušníky jednoho státu (ale mohou být i kombinované), který je součástí mezinárodní mise ISAF (v Afghánistánu). Tato mise funguje pod hlavičkou NATO a jejím cílem je „*podpora vlády Afghánské islámské republiky, ISAF řídí operace v Afghánistánu, jež mají za úkol zajištění bezpečnosti atd.*“ (ISAF B, 2011) Dle původního konceptu by měl mít každý tým na starost jednu provincii, ale v současnosti je počet provincií vyšší než počet rekonstrukčních týmů, proto pod některé PRT spadá více provincií. (ISAF, 2009) PRT však nepůsobí pouze v Afghánistánu. Původní koncept byl upraven a týmy začaly od roku 2005 fungovat také v Iráku. Zpočátku se týmy silně lišily od PRT v Afghánistánu. Používalo se proto i jiné pojmenování, a to „Provincial Support Teams“ (provinční podpůrné týmy). Tyto jednotky se skládaly pouze z minimálního počtu personálu (do 10 členů) a systém řízení a spolupráce s vládami jednotlivých provincií neměl příliš složitou strukturu. Později se koncept vyvinul a byl více přizpůsoben PRT v Afghánistánu. Zavedl se stejný název (PRT), navýšilo se množství personálu jednotlivých týmů (až 100 členů) a změnila se

struktura a hierarchie řízení. Celkově však v Iráku působí menší počet těchto týmů. (Drolet, 2006) Pojetí modelu PRT se neliší pouze v závislosti na zemi, ve které působí. Jednotlivé státy přišly s vlastními koncepty, což znamená, že i v Afghánistánu se jednotlivé PRT liší v závislosti na konkrétním státu, pod který PRT spadá, a modelu, jenž tento stát preferuje. Týmy se tak v jednotlivých provinciích liší například svou velikostí, poměrem civilního personálu k vojenskému či hierarchií řízení. Jednotky PRT byly původně určeny pro působení v dané oblasti na omezenou dobu, přestože týmy následují přístupy, u nichž se výraznější pokrok předpokládá až po delší době. Mezi tyto přístupy patří „*zajištění bezpečnosti, tvorba infrastruktury a zajišťování a usnadňování rekonstrukce.*“ (Gauster, 2008, str.9) Práce provinčních rekonstrukčních týmů je závislá na spolupráci lokálních autorit, jejich podpora je důležitá pro úspěšnost projektů do budoucna i proto, že se očekává převzetí aktivit afghánskou vládou. Konkrétní aktivity prováděné PRT jsou „*hlídkování, mediace, utváření propojení s místním obyvatelstvem, řízení rekonstrukčních projektů, trénink a dohlížení na výcvik afghánských armádních a policejních sil, demobilizace a odzbrojování a také získávání informací.*“ (Gauster, 2008, str. 9) Tyto aktivity v čele s rekonstrukčními projekty jsou náplní práce pro civilní část provinčního rekonstrukčního týmu, stejně jako komunikace s místními obyvateli. Naopak hlavní činností vojenské složky PRT je zajišťování bezpečnosti civilních pracovníků. Jelikož je bezpečnost v zemi stále na velmi špatné úrovni, ve všech modelech PRT počet armádních příslušníků mnohonásobně převyšuje civilní složku. (MZV ČR; MO ČR, 2008)

5.4. VÝHODY A NEVÝHODY PRT

5.4.1. PROVINČNÍ REKONSTRUKČNÍ TÝMY Z POHLEDU NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ

V Afghánistánu můžeme pozorovat několik forem interakce mezi nevládními organizacemi a provinčními rekonstrukčními týmy. Dle Petera Runge mezi tyto způsoby patří koexistence („*co-existence*“), což znamená, že PRT a nevládní organizace působí v té samé oblasti, ovšem neudrží spolu kontakt. Druhým způsobem je omezená spolupráce („*limited interaction*“), při níž dochází

k vzájemné výměně informací, ovšem v omezeném měřítku. Poslední možností jsou společné projekty („*common projects*“), které jsou zaplacený z armádních prostředků, ale jež jsou uskutečňovány skrze nevládní organizace. (2009, str.21) Z hlediska těchto organizací však směrem k provinčním rekonstrukčním týmům převažují především negativní postoje, jelikož dle jejich mínění mají nepříznivý dopad na tradiční poskytovatele pomoci, a to z důvodu porušování některých základních principů humanitární či rozvojové pomoci. Předpokladem pro poskytování pomoci by měla být nestrannost a neutralita daného aktéra. Nevládní organizace však namítají, že PRT nemohou být nestranné a neutrální, jelikož jsou politickou misí a jsou ovlivňovány politikami a přístupy zřizujících států. (Runge, 2009) U tohoto druhu rozvojové spolupráce je státům vyčítáno přílišné prosazování jejich cílů a zájmů, stejně jako snaha zajistit si mír formou pomoci nebo ovlivňováním směrování přístupů. (Gauster, 2008) Touto pomocí si armádní složky (a jejich prostřednictvím i zahraniční vlády) snaží naklonit afghánské obyvatelstvo (tzv. princip „win hearts and minds“). Jednotky také mohou být využity k šíření politických názorů, například i skrze podmiňování pomoci. (Runge, 2009) „*Podmíněnost znamená vědomé využívání pomoci, vytváření určitých podmínek či znevýhodnění k dosažení určitých cílů, na rozdíl od bezpodmínečné pomoci.*“ Může se jednat například o stažení pomoci z oblastí se zvyšujícími se útoky či o odstranění korupce ve vládních složkách. (Goodhand;Sedra, 2007, str. 2) Za nedostatečné využití zdrojů státních složek, je považováno nasazení PRT až po propuknutí konfliktu, když by mohly být využity i jakožto forma prevence. I přesto, že jsou PRT dle svého konceptu určeny k zásahu pouze ve vysoce rizikových oblastech (což je obvykle až po určitém druhu konfliktu). (Gauster, 2008) Kritika nevládních organizací je však mnohem rozsáhlejší. Dle NNO PRT také negativně ovlivňují jejich činnost v zemi. Mohou narušovat vztahy, které si tyto organizace vytvářejí s místním obyvatelstvem, například již díky zmiňovanému podmiňování pomoci. Také fakt, že působí ve stejné oblasti spolu s armádními jednotkami, narušuje jejich důvěryhodnost, a tudíž může docházet ke zmatení rolí poskytovatelů pomoci. (Runge, 2009) Humanitární pracovníci by tak mohli být spojováni s činností armády až do té míry, kdy by došlo k ohrožení jejich bezpečnosti. Tím, že v jedné lokalitě působí dva rozliční aktéři, může docházet k duplikaci projektů a dle nevládních organizací i k přejímání oblasti tradičně reprezentovanou

občanským sektorem. Na druhou stranu při nasazení PRT mají humanitární pracovníci možnost komunikace s účastníky v konkrétní oblasti skrze civilní personál týmu, a ne pouze s armádními příslušníky. (Drolet, 2006) Provinčním rekonstrukčním týmům je vytýkána i skutečnost, že se soustřeďují převážně na zajišťování bezpečnosti účastníků spíše než na rekonstrukční projekty. Na druhé straně ale nemají dostatečný potenciál a možnosti pro zajištění bezpečnosti místního obyvatelstva postiženého konfliktem. Nevládním organizacím a některým lokálním autoritám se také zdá nedostatečná komunikace s armádními složkami při určování místa budoucího nasazení PRT mise. (Sedra, 2005) Dle NNO by provinční rekonstrukční týmy neměly být nasazeny v oblastech, kde již působí tyto organizace, a upřednostňují tak nasazení pouze v těch nejvíce nebezpečných oblastech. Argumentují také tím, že nevládní organizace a jejich pracovníci mají větší a dlouhodobější zkušenosti v humanitární a rozvojové oblasti, najímají místní obyvatele a lépe s nimi komunikují. (Wahab; Youngerman, 2007) Reakce NNO i afghánských obyvatel na PRT se liší i v závislosti na typu jednotky. PRT některých států jsou vnímány pozitivněji a jiné negativněji. Záleží na jednotlivém státu, jeho modelu PRT a aktivitách, které upřednostňuje. Nejhorší jsou tak přijímány PRT Spojených států amerických, nejen mezinárodní občanskou společností, ale i místními obyvateli. (Abbaszadeh a kol., 2008)

5.4.2. PROVINČNÍ REKONSTRUKČNÍ TÝMY Z POHLEDU VOJENSKÝCH AKTÉRŮ

V reakci na kritiku PRT především ze strany nevládních organizací, prohlásilo Ministerstvo obrany Spojených států, že „*PRT nejsou a ani nikdy netvrdily, že jsou nevládními organizacemi v uniformě, ani že by byly zkušenou rekonstrukční či rozvojovou agenturou.*“ (U.S. Department of Defence, 2004) Provinční rekonstrukční týmy jsou alternativou k tradičnímu poskytování pomoci. Byly utvořeny jakožto menší jednotky za účelem rozvoje země a podpory stávající vlády tím, že se zaměří na konkrétní projekty v jednotlivých provinciích. Jejich velikost a propojení s civilní složkou je výhodné pro kontakt s místními obyvateli. Na druhou stranu fakt, že PRT stále patří pod vojenskou misi (ISAF), znesnadňuje vytvoření bližšího vztahu s Afghánci. Stejně problematické je i pravidelné střídání účastníků misí, jelikož v zemi nejsou dostatečně dlouhou dobu, aby se sblížili

s místním obyvatelstvem. Tato skutečnost také brání zahraničním pracovníkům získat větší zkušenosti. Výhodná je však kratší doba pobytu z hlediska bezpečnosti členů mise. (Gauster, 2008) Jelikož koncept provinčních rekonstrukčních týmů nemá tak dlouhou dobu trvání jako jiné formy pomoci, stále se diskutuje o účinnosti jejich rozvojových projektů vzhledem k jejich délce, a to i přesto, že jsou k realizaci projektů civilní složkou vybíráni odborníci na konkrétní oblasti. Protože PRT nejsou tradičními vojenskými útvary (ve smyslu bojových jednotek), řeší se i zajišťování bezpečnosti touto formou, přestože vojenská složka je primárně určena pouze k ochraně civilních pracovníků mise, a ne k řešení hlavních bezpečnostních problémů v zemi, či jiným bojovým úkonům, jelikož k tomu z principu jejich ustanovení nemají pravomoci. Potenciálně však mohou ochránit i jiné subjekty. (Hoshmand, 2005) Výhodou tohoto modelu vojensko-civilní spolupráce však je, že může být prostředníkem mezi oběma složkami a pomáhat při komunikaci mezi různými aktéry, ať už lokálními či zahraničními. (Abbaszadeh a kol., 2008) Koncept poskytování pomoci v Afghánistánu prostřednictvím provinčních rekonstrukčních týmů se zdá být pro armádní a politické představitele optimální alternativou k nasazení čistě armádních složek jakožto poskytovatele pomoci. Jelikož dle čtvrté Ženevské konvence musí být zahraniční armádou intervenující v cizí zemi zabezpečena určitá forma humanitární pomoci, jsou k tomuto účelu využívány právě provinční rekonstrukční týmy. Povinností armády je tudíž zajistit pomoc i v oblastech, kde se nenacházejí tradiční poskytovatelé (například z důvodu bezpečnosti). Armádní složky vidí PRT jako vhodný prostředek k navázání kladnějšího vztahu s afghánským obyvatelstvem a k zajištění pozitivnějšího vnímání armády v Afghánistánu (vnímání principu „win hearts and minds“ se liší od jeho vnímání nevládními organizacemi) a také v zemi původu PRT. PRT představují pro vlády daných zemí způsob, jak si prostřednictvím humanitárních či rozvojových projektů zajistit podporu veřejnosti. Také veřejnosti ukazují, že nejsou výraznou vojenskou silou, vzhledem k jejich velikosti a menšímu vyzbrojení oproti tradičním armádním jednotkám. (Runge, 2009) Proto nejsou schopné zajišťovat bezpečnost v zemi v běžném slova smyslu (jelikož často v malém počtu působí na nesrovnatelně větším území) a také se vypořádat s určitými problémy (jako je problém s drogami v zemi). Soustřeďují se tedy převážně na aktivity, při kterých mají komparativní výhodu, či na oblasti, kde mají množství zkušeností. Zaměřují se

tak například na menší bezpečnostní akce, jako je odminování, kontrola zbraní či výcvik místní policie. Oblasti zájmu PRT se liší i v závislosti na prioritách politik vysílajících států a také na kooperaci s lokální i ústřední vládou. (Rietjens; Bollen, 2007)

5.5. VZTAH PRT A AFGHÁNSKÉ SPOLEČNOSTI

„Mezinárodní společenství a velitelé misí podporují nezávislost afghánské vlády. Obnova a rozvoj Afghánistánu se tak stává odpovědností afghánského lidu jako celku. Cizí země neřídí proces obnovy státu, jsou připraveny reagovat na požadavky vlády a pomáhat v jejím úsilí. Mise ISAF byla nasazena na žádost ATA („Afghan Transitional Authority“ – dočasná vláda) a jejím posláním je pomáhat při udržování bezpečnosti.“ K tomu jsou využity různé prostředky, mimo jiné PRT. (Brandstetter, 2005, str. 4) Provinční rekonstrukční týmy byly vytvořeny mimo jiné i k usnadnění komunikace mezi jednotlivými aktéry, v první řadě s místním obyvatelstvem. Osobní přístup a zkušenosti s problematikou v oblasti či danou kulturou jsou důležité pro úspěch projektů. (Abbaszadeh a kol., 2008) Dle příručky ISAF-PRT je při plánování projektů důležité zapojení obyvatelstva do přípravných procesů. Komunikační proces by měl zahrnovat nejen vysoce postavené nebo vládní představitele, ale i různé další vrstvy obyvatelstva. Při projektech se preferuje i místní partner (organizace, vesnice atd.), který má zájem o zapojení se do činnosti. Pro zlepšování vztahu s vládou je vhodné také její složky zapojit do procesu vytváření a schvalování projektů. Pro úspěšné navázání vztahů s oficiálními zastupiteli je nezbytné seznámit se s politickými strukturami a fungováním provincií, aby nedocházelo k rozchodu lokálních a rozvojových priorit a k případným konfliktům. Vytvoření vazeb s představiteli provincie a kvalitní nastavení projektu, který je přizpůsoben podmínkám v provincii, jsou důležité i pro dosažení dlouhodobé udržitelnosti a úspěšnosti projektů. (ISAF, 2009) Navazování vztahů s místním obyvatelstvem samozřejmě není lehkou záležitostí. Problematické je to díky přetrvávajícímu uspořádání společnosti se silným vlivem lokálních vůdců či ekonomicky výraznějších pěstitelů drog. Zvláštní postavení v zemi mají také ženy, proto je jejich zapojení do projektů obtížné. (Gauster, 2008) Obzvláště na venkově je jejich status silně ovlivněn historickými tradicemi a islámem, často jsou

podřízeny manželovi, starají se pouze o domácnost, mají nízké vzdělání atd. (Ahmed-Ghosh, 2003) Jedna ze složek provinčního rekonstrukčního týmu je stále tvořena vojenskými příslušníky, to už je předpoklad pro rozdílné vnímání PRT a tradičních poskytovatelů pomoci (NGO) místním obyvatelstvem. Armáda je často vnímána jako aktér bez dostatečného propojení a vcítění se s obyvatelstvem, přestože jsou členové PRT pro působení v oblasti a zapojení do projektů vyškoleni. (Hoshmand, 2005) Rozdíl je také mezi městským a venkovským obyvatelstvem, které je méně propojené s centrální vládou, a proto jsou projekty v této oblasti komplikovanější a je třeba větší podpora a zapojení do projektů vládních představitelů na viditelné úrovni, aby se zvýšila informovanost a důvěra obyvatelstva nejen v daný projekt, ale i ve své představitele. Lokální správy („provincial councils“) mohou být podporovány provinčními rekonstrukčními týmy pouze v menší míře, například při zajišťování infrastruktury či vybavení. PRT však mohou v nebezpečných oblastech komunikovat s lokálním obyvatelstvem, snažit se určit jejich priority pro obnovu či rozvoj a navrhnout je vyšším autoritám. (ISAF, 2009)

5.6. POLITICKÝ A ORGANIZAČNÍ RÁMEC, STRUKTURA PRT

Rámec pro PRT či jejich strukturu nelze jednoduše definovat. Prvotní model vzešel z iniciativy Spojených států, od té doby však prošel mnoha změnami. Nejprve byl využit pro účely mise ISAF, jelikož byl tento koncept vhodným prostředkem k rozšíření její působnosti a protože zajišťoval komunikaci a spolupráci různorodých aktérů. ISAF typ provinčních rekonstrukčních týmů rozlišuje systém zodpovědnosti civilní i vojenské složky. Provinční rekonstrukční týmy jsou zakládány jednotlivými státy („lead nation“). PRT však fungují na principu propojení s dalšími organizacemi. Vojenská část PRT spadá pod velitelství mise ISAF (které má dále podřízené regionální složky). Civilní účastníci mají na starost průběh rozvojových projektů, jejich zástupci mohou být také součástí speciálních komisí („PRT Steering Committees“), které mimo ně sdružují i členy afghánské vlády, zástupce NATO, ISAF, UNAMA atd. Tyto komise navrhují rámec působení pro PRT a utvářejí přehled o jejich činnosti. Komise se zabývají tématy, která pro ně připravují tzv. pracovní skupiny („working groups“), jež pod

ně spadají. (Hoshmand, 2005), (ISAF, 2009) Jednotlivé modely PRT se však liší v závislosti na jednotlivých státech vysílajících PRT. Jejich pojetí PRT se tak odlišují v návaznosti na politické a kulturní priority státu, jeho možnostech atd. Toto rozlišování modelů je pro samotné státy výhodné (jelikož se tak mohou přizpůsobit svým možnostem, zkušenostem či nedostatkům, např. nedostatku vojenských sil apod.), tvoří však překážku v komunikaci mezi jednotlivými týmy a jejich koordinaci v mezinárodním měřítku. Jednotlivé státy se liší systémem zodpovědnosti vůči určitým institucím, stejně tak způsobem řízení a financování PRT. V určitých zemích PRT patří pouze pod jedno ministerstvo, v dalších mohou spadat pod několik ministerstev (jako obrany, zahraničních věcí atd.), nebo pod speciální agentury. Tato ministerstva je zřizují, mohou je financovat, koordinují jejich činnost a zaměření. Výhodnější pro funkčnost a flexibilitu PRT je, když spolu tyto agentury (či ministerstva) blízce spolupracují ve všech oblastech. Například ve Velké Británii byl k účelu zvýšení efektivity financování vytvořen jednotný fond („Stabilization Fund“). (Abbaszadeh a kol., 2008)

5.7. ROLE PRT V PROVINCIÍCH, ROZVOJOVÉ AKTIVITY, UMISŤOVÁNÍ JEDNOTEK

Fungování provinčních rekonstrukčních týmů není ovlivněno pouze politickými postoji vysílajícího státu. Záleží také na oblasti, ve které PRT působí. Jak již bylo výše zmíněno, PRT musí v Afghánistánu reagovat na specifické podmínky, což platí nejen pro stát jako takový, ale i pro jednotlivé provincie. Ty se mohou lišit specifickým etnickým složením obyvatelstva, různými stupni poškození infrastruktury a dalšími problémy, v neposlední řadě mírou bezpečnosti v dané oblasti (což je často spojeno s ilegální činností). Tyto podmínky se pak projevují na velikosti PRT i počtu civilních účastníků, stejně tak ovlivňují zaměření mise či rozvojové aktivity. (Eronen, 2008) Ve vysoce nebezpečných provinciích je tak například uskutečňováno množství projektů zaměřených na výcvik policie a obranných složek. Mimoto se PRT v jednotlivých provinciích snaží obnovovat a rozvíjet infrastrukturu (silnice, školy, nemocnice,...) zničenou v důsledku dlouhodobých konfliktů, které vznikaly a často vznikají z etnických důvodů. Aby týmy zlepšily vztahy mezi obyvatelstvem a posílily vztah obyvatel k dané oblasti,

najímají si PRT často na rekonstrukční projekty místní obyvatelstvo. (Hoshmand, 2005)

Bezpečnost konkrétní provincie patří mezi jedno z kritérií pro volbu umístění PRT v Afghánistánu. Jednotlivé provincie lze hodnotit podle stupně stability a probíhajícího konfliktu a poté je přiřadit do určitých kategorií stupnice nestability (stupeň 10 je například „otevřená válka“, přičemž PRT v provincii nepůsobí, stupeň jedna naopak znamená stabilitu a kontrolu v celé oblasti). (Gauster, 2008) Vysílající státy tak mají možnost preferovat více či méně bezpečné provincie, např. s ohledem na bezpečnost účastníků jednotlivých misí. Ti sice mohou být armádou chráněni před napadením, pro úspěšné dokončení projektů je však výhodnější působit ve stabilnější provincii. Při výběru jsou také zvažovány návrhy místních obyvatel na konkrétní projekty, dále politické požadavky, přijetí armádních složek dané země obyvateli provincie atd. (Brandstetter, 2005) Například provinční rekonstrukční tým České republiky si vybral pro své působení provincii Lógar z následujících důvodů: *„Lógar patří mezi jednu z nejmenších provincií v Afghánistánu, proto je pro ČR vhodná. Dalšími důvody pro výběr této provincie byla relativně stabilní bezpečnostní situace, která umožňuje efektivní a viditelnou rekonstrukci, i fakt, že v oblasti dosud žádný PRT nebyl. Navíc zde, přestože je Lógar vzdálený pouze 60 kilometrů na jih od hlavního města Kábulu, ani sedm let po pádu Tálibánu nepůsobily téměř žádné humanitární organizace.“* (MZV ČR A, 2010)

5.8. FUNKCE ÚČASTNÍKŮ, POSTOJE

Povinnosti a aktivity PRT se liší v závislosti na provincii, ve které působí. Funkce účastníků jsou však v základních obrysech podobné. Činnosti účastníků lze rozdělit do několika kategorií.

Za prvé odlišujeme náplň činnosti personálu na základě jejich příslušnosti k vojenské či civilní části. Vojenská složka zajišťuje *„bezpečnost, informační a psychologické operace, zdravotnické, logistické a zpravodajské funkce. Důstojník pro civilní záležitosti má navíc na starost hodnocení vesnic, identifikaci potenciálních humanitárních a rozvojových projektů a poskytuje podporu zásobování.“* (Cobane, 2005, str.3) Civilní složka zabezpečuje realizaci

rozvojových projektů. Proto mezi tento personál patří odborníci, jako například diplomaté, experti na zemědělství či policejní výcvik. Navíc mohou s PRT spolupracovat zástupci afghánské vlády či reprezentanti rozvojových ministerstev a agentur zemí provozujících konkrétní PRT. (Cobane, 2005) Dle návrhu ISAF by měla být civilní a vojenská složka silně propojena.

Za druhé lze personál PRT rozdělit dle působení ve specifických skupinách. Zástupci obou skupin musí být rovnocennou součástí řídicí skupiny PRT („command group“), která má na starosti chod a směřování PRT, plánování a evaluaci projektů a také komunikaci s představiteli ISAF či jednotlivých států. Kromě řídicí skupiny obsahuje PRT množství dalších tzv. pracovních skupin („working groups“). Tyto skupiny zajišťují běžný chod PRT, mají rozděleny své funkce a mohou být tematicky zaměřeny na určitou specifickou oblast, jako je například ekonomický rozvoj či boj s drogami. Zástupci, kteří jsou pak přímo zodpovědní za plánování, mohou být součástí skupiny nazývané „Core Planning Group“.

Za třetí lze určit i specifické funkce jednotlivců v PRT. Patří mezi ně: vedoucí PRT („PRT Commander“), vojenský velitel, diplomatický představitel, zástupce rozvoje, policejní poradce, vedoucí personálu atd. Každá z těchto pozic pak má specifikovanou náplň práce a oblast, ve které působí. (ISAF, 2009)

Náplň činnosti jednotlivých složek je ovlivněna také jednotlivými modely PRT, přičemž kupříkladu v typech PRT, kde má řídicí postavení vojenská složka, mohou být omezeny některé funkce složky civilní (jedná se tak například o komunikaci s vnějšími aktéry apod.). (Drolet, 2006) Nima Abbaszadeh a kol. však uvádí, že pro efektivitu PRT a vyrovnávání jejich zájmů (diplomatických, vojenských, rozvojových) je výhodnější vyšší počet členů civilního personálu. Dochází tak k větší spolupráci a propojení obou složek. Z hlediska efektivity a koordinace jednotlivých členů PRT přímo v Afghánistánu je důležitá příprava před misí. (2008) Postoj k přípravě personálu PRT určují jednotlivé státy. Některé z nich tak nemusí výcviku členů PRT před misí přikládat velký význam, například z kapacitních či časových důvodů, kdy daný stát speciální přípravu či specifické schopnosti personálu nepokládá za potřebné. Jiné státy se věnují výcviku členů mise dokonce i několik měsíců. Seznamují se s činností v oblastech zasažených

konfliktem, kulturou dané země nebo nacvičují praktické dovednosti. Při těchto aktivitách by si měli účastníci vytvořit určitý postoj k dané problematice, změně způsobu spolupráce a k činnosti, kterou budou vykonávat. (Brandstetter, 2005) Tyto postoje spolu se zkušenostmi a osobnostními charakteristikami určují, zdali budou jednotliví účastníci schopni kvalitně a efektivně vykonávat danou činnost, pracovat v dané oblasti a spolupracovat s ostatními aktéry (jako jsou například vojenské jednotky). Tyto aspekty hrají roli i při výběru účastníků a mohou ovlivnit průběh mise. (Abbaszadeh a kol., 2008)

6. PROVINČNÍ REKONSTRUKČNÍ TÝMY – PŘEHLED A MODELY

V Afghánistánu působí v současnosti 27 provinčních rekonstrukčních týmů, které spadají pod 4 geografické oblasti (plus hlavní město, kde ale PRT nepůsobí) ustanovené vedením ISAF. (NATO, 2010) Jak již bylo řečeno, PRT jsou zřizovány jednotlivými státy, které si původní PRT koncept přizpůsobily, a vznikly tak různorodé modely. V této kapitole bude uveden přehled jednotlivých týmů a také budou zmíněny podobnosti či rozdíly vybraných modelů.

6.1. PŘEHLED PRT V AFGHÁNISTÁNU

PRT	Vedoucí země	provincie	PRT	Vedoucí země	provincie
<i>SEVERNÍ OBLAST („Regional Command North – RC(N)“)</i>			<i>ZÁPADNÍ OBLAST („Regional Command West – RC(W)“)</i>		
Kunduz	Německo	Kunduz	Herat	Itálie	Herat
Mazar-e-Sharif	Švédsko	Balkh	Farah	USA	Farah
Feyzabad	Německo	Badakshan	Qala-e-Naw	Španělsko	Badghis
Pol-e-Khormi	Maďarsko	Baghlan	Chaghcharan	Lotyšsko	Ghowr
Meymaneh	Norsko	Faryab			
Sheberghan	Turecko	Jowjan			
<i>VÝCHODNÍ OBLAST („Regional Command East – RC(E)“)</i>			<i>JÍŽNÍ OBLAST („Regional Command South – RC(S)“)</i>		
Bamyan	Nový Zéland	Bamyan	Kandahar	Kanada	Kandahar
Bagram	USA	Parwan	Lashkar-Gah	VB	Helmand
Nurestan	USA	Nurestan	Tarin Kowt	Nizozemí	Uruzgan
Panjshir	USA	Panjshir	Qalat	USA	Zabul
Gardez	USA	Paktika			
Ghazni	USA	Ghazni			
Khowst	USA	Khowst			
Sharan	USA	Paktika			
Jalalabad	USA	Nangarhar			
Asadabad	USA	Kunar			
Mihtarlam	USA	Laghman			
Wardak	Turecko	Wardak			
Lógar	ČR	Lógar			

TAB. 1 PŘEHLED PRT V AFGHÁNISTÁNU (NATO, 2010)

UMÍSTĚNÍ PRT V AFGHÁNISTÁNU

OBR. 2 ROZMÍSTĚNÍ PRT V AFGHÁNISTÁNU: MAPA VÝSKYTU PRT V AFGHÁNISTÁNU (KROMĚ TURECKÉHO PRT SHEBERGHAN V PROVINCIÍ JOWJAN) (NATO, 2009) UPRAVENO AUTOREM

Jednotlícím prvem pro všechny modely PRT je snaha o kvalitní propojení vojenské a civilní složky ve fungující celek a dále také podpora afghánské vlády. V jednotlivých modelech je však množství odlišných prvků. Tyto rozdíly můžeme zařadit do několika kategorií. Patří mezi ně „zapojení státu do činnosti a směřování PRT, velikost PRT z hlediska množství členů, rovnováha mezi vojenskými a civilními prvky, vedení PRT a míra propojení vojenské a civilní složky, možnosti a aktivity PRT pro zajištění bezpečnosti (vojenské i civilní, jako je výcvik policistů), způsob řízení (ať už uvnitř samotného PRT nebo z pohledu vysílajícího státu), rozsah a zaměření rekonstrukčních a rozvojových aktivit, finanční mechanismy a postupy pro rekonstrukci a rozvoj spolu s distribucí finančních prostředků skrze PRT a mimo něj, celkové množství finančních prostředků (jež proudí do oblasti jejich zájmu v absolutním i relativním měřítku)“ a nakonec se, jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, liší „jednotlivé provincie, ve kterých PRT působí (rozdílnou bezpečnostní situací, mírou rozvoje a kvalitou vlády, působností nevládních

organizací i modem operandi ostatních vojenských jednotek).“ (Eronen, 2008, str.10)

6.2.1. AMERICKÝ MODEL PRT

Původní myšlenka provinčních rekonstrukčních týmů pochází právě od politických a vojenských představitelů Spojených států. Současný koncept PRT nevznikl ihned po zahájení operace Trvalá svoboda. Jako předchůdce tohoto konceptu vznikly tzv. „Joint Regional Teams“ (zakládající se na myšlence získání náklonnosti lokálních obyvatel), ze kterých se nakonec vyvinuly provinční rekonstrukční týmy. (Hernandorena, 2007) Pod záštitou Spojených států, tak vznikl první PRT Gardez a v návaznosti na tuto iniciativu následovaly další týmy, ať už americké nebo pod záštitou dalších států. Později byl princip PRT přenesen Američany i do Iráku. Spojené státy se tak v tomto ohledu staly průkopníky tohoto konceptu. *„Americká ambasáda v Kábulu navrhla v roce 2003 i principy určující pracovní vztahy s nevládními organizacemi, UNAMA a místní vládou („Principles Guiding PRT Working Relations with UNAMA, NGOs and Local Government”). Zde byly ustanoveny základní cíle PRT: podpořit autoritu afghánské centrální vlády, zlepšit bezpečnost a zajistit obnovu země.“* (Eronen, 2008, str.14)

6.2.1.1. INSTITUCE

Zakládajícím a řídicím orgánem, pod který americké PRT spadají, je Ministerstvo obrany. Řízení PRT má tak na starost pouze jediná organizace a není rozděleno jako u jiných modelů. (GAO, 2008) Do činnosti PRT jsou však zapojeny i další instituce. V civilní složce týmu působí zástupci Ministerstva zahraničí, Ministerstva zemědělství a Agentury Spojených států pro mezinárodní rozvoj (USAID). Součástí jsou také reprezentanti afghánských institucí např. Ministerstva pro vnitřní záležitosti, afghánské národní policie atd. (Hernandorena, 2007)

6.2.1.2. VELIKOST

Spojené státy mají v Afghánistánu největší zastoupení provinčních rekonstrukčních týmů (12/27 týmů). I přes množství PRT v zemi je velikost jednotlivých týmů relativně malá. Počet členů mise se obvykle pohybuje kolem

stovky. Většinu z těchto účastníků tvoří vojenští příslušníci. Civilní složka je zastoupena nejčastěji třemi, maximálně však až pěti příslušníky. (GAO, 2008)

6.2.1.3. OBLASTI PŮSOBENÍ PRT

Prvotním motivem přítomnosti Spojených států v Afghánistánu, byla válka proti teroru. I proto je jednou z charakteristik jejich PRT působení v rizikových oblastech. Americké PRT mají navíc umožněno současně působit při vojenských i rekonstrukčních operacích. Z tohoto důvodu mají na americké PRT negativní pohled především nevládní organizace. Na druhou stranu tyto PRT působí ve vysoce nebezpečných provinciích na jihu a východě země (často při hranicích s Pákistánem), kde svými operacemi podporují afghánskou národní armádu a zapojení do vojenských operací je často nevyhnutelné. (Hochwart, 2009)

6.2.1.4. CÍLE

Od počátku působení v Afghánistánu byl americký model PRT určen převážně ke stabilizaci bezpečnostní situace v zemi a k boji proti teroru. K tomuto účelu koncept využívá krátkodobější projekty s rychle dosažitelným výsledkem („Quick Impact Projects“). (Runge, 2009) Kratší projekty jsou využívány ve velmi rizikových oblastech, kde americká PRT působí a kde stále hrozí riziko střetu či konfliktu a je možné i narušení projektu. V současnosti však existují i programy, které jsou zaměřené na podporu dlouhodobějších projektů. (Eronen, 2008) Kromě zajištění stability patří mezi cíle nejen amerických týmů podpora afghánské vlády a zajištění obnovy země. (Hernandorena, 2007)

6.2.1.5. ŘÍDÍCÍ STRUKTURA, FUNKCE

Americké PRT spadají pod Ministerstvo obrany, což znamená, že velení jednotlivých misí má na starost vojenská složka. (Runge, 2009) V čele PRT je tak příslušník armády, spolu se svým personálem. Armáda je dále reprezentována několika specializovanými vojenskými jednotkami. *„Každé PRT by v závislosti na lokálních podmínkách mělo obsahovat dva týmy pro vnější záležitosti („civil affairs“), jednotku vojenské policie, jednotku pro psychologické operace (PSYOP), jednotku pro zneškodňování výbušnin a min, informační tým, lékařský tým, jednotku pro zajišťování bezpečnosti, administrativní podporu a personál.“* (Hernandorena,

2007, str. 130) Mezi tento personál patří například překladatelé, inženýři či logistikové. Civilní složka je tvořena zástupci amerických ministerstev a agentury USAID (kteří jsou ale podřízeni vojenským aktérům) a mají na starost rozvojové aktivity. Projekty plánuje USAID, jejíž zástupci v Afghánistánu, za spolupráce a koordinace s vojenskou složkou, daný projekt implementují. Jak již bylo zmíněno, často se jedná o projekty s rychle dosažitelným výsledkem jako například stavba a rekonstrukce silnic, výstavba studní či veřejných budov. Výsledek těchto projektů tak lze změřit např. počtem rekonstruovaných kilometrů silnic, počtem vystavěných studen atd. Americké PRT do roku 2008 mělo kupříkladu „*nejvyšší počet kilometrů rekonstruovaných silnic, ze všech PRT působících v Afghánistánu.*“ (Gauster, 2008, str.22) Svou náplň činnosti mají určenou i zástupci jednotlivých ministerstev. Reprezentant Ministerstva zahraničí má mimo jiné na starosti komunikaci s místním obyvatelstvem nebo poskytování kulturních a politických informací účastníkům PRT. Aktivity vybraných představitelů Ministerstva zemědělství jsou odlišné na základě jejich specializace a závisí na konkrétním projektu. Všeobecně se však zapojují do činností zemědělského rázu (případně je připravují). Reprezentanti tohoto ministerstva tak řeší témata, jako jsou „možnosti pěstování bavlny a sóji, veterinární záležitosti, vodní management, farmaření a alternativní způsoby živobytí k pěstování opia.“ (Hernandorena, 2007, str.132)

6.2.1.6. FINANCOVÁNÍ

Hlavním poskytovatelem financí pro americké PRT je Ministerstvo obrany, jelikož je i vedoucí institucí. (Runge, 2009) Toto ministerstvo na počátku financovalo aktivity PRT z prostředků rozpočtu určeného na zahraniční humanitární a občanskou pomoc („Overseas Humanitarian Disaster and Civic Aid“). Způsob financování se však měnil, až se nakonec ustálil a byl utvořen „Commanders’ Emergency Response Program“ (CERP), který skrze prostředky z různých fondů poskytuje finance na činnost PRT. „*V roce 2007 bylo na činnost PRT z těchto prostředků vyčleněno na aktivity PRT 216 milionů amerických dolarů.*“ Další finance byly využity na program iniciovaný samotnými PRT, a to: „*Local Governance and Community Development (LGCD) program*“. (Abbaszadeh a kol., 2008, str.49)

6.2.2. NĚMECKÝ MODEL PRT

Německo se již od roku 2001 (tzn. od počátku vojenských aktivit v reakci na 11. září) zapojilo do vojenských aktivit v Afghánistánu. Jedním z důvodů je jeho účast v NATO a dalším byla tehdejší politika, jež se snažila podpořit Spojené státy v boji proti terorismu. Německo se tak v zemi stalo významným vojenským aktérem. (Gauster, 2008) Jako vojenský aktér se Německo projevovalo již dříve, a to i během několika peacekeepingových operací nebo intervencí pod hlavičkou NATO či OSN. Jejich cílem bylo zmírnit lidské utrpení a potlačit válku a genocidu. Německé působení v rámci vojensko-civilních vztahů a jejich koncept PRT se objevil až poté, co se Německo zapojilo do operace Trvalá svoboda v Afghánistánu. (Merz, 2007) Německý model provinčních rekonstrukčních týmů vznikl až po uvedení amerického konceptu. Byl tak reakcí na jeho kritiky a při utváření konceptu, byly podmínky nastaveny tak, aby byly tyto kritiky a námitky eliminovány. (Runge, 2009) Snaha o pozitivní vnímání je dána i historickými událostmi týkajícími se Německa (konkrétně jejich expanzivní a militantní politikou a nacistickou minulostí za 2. svět. války) . I proto mají odlišný pohled na vojenské aktivity a intervence a snaží se, aby nebyli vnímáni jako okupační síla. (Merz, 2007)

6.2.2.1. INSTITUCE

Na rozdíl od amerického modelu, kdy je řízení ponecháno jedné instituci, německé PRT spadají pod čtyři různá ministerstva. Na řízení se podílejí: Ministerstvo obrany, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, všechna ministerstva představila koncept v roce 2003. (Runge, 2009) Do přípravy a implementace jednotlivých projektů jsou zapojeny i další agentury či partnerská sdružení, například Německá agentura pro technickou spolupráci („German Agency for Technical Cooperation“). (Eronen, 2008)

6.2.2.2. VELIKOST

Přestože má Německo v Afghánistánu pouze 2 PRT (v porovnání s USA), tyto jednotlivé týmy jsou však výrazné díky své velikosti. V jednotlivých týmech slouží 300 – 400 vojenských příslušníků (což závisí na konkrétním PRT). Oproti americkému modelu je vyšší i počet účastníků civilní složky a pohybuje se mezi 10 – 20 členy. (Runge, 2009) Ze všech PRT působících v Afghánistánu je největší PRT Kunduz pod německou správou, který má zhruba 410 účastníků. (Abbaszadeh a kol., 2008)

6.2.2.3. OBLASTI PŮSOBENÍ PRT

Umístění německých PRT bylo určeno v roce 2003 a tato lokace byla vybrána meziresortními výzkumnými týmy. Tyto týmy při výběru zvažovaly několik hledisek. Jedním z nich bylo přijetí německé armády místním obyvatelstvem. Jak již bylo zmíněno toto kritérium má návaznost na historické události a také na snahu německých aktérů o působení pouze v co nejnižší míře a tam, kde je to opravdu nutné. Dalším zvažovaným hlediskem byly konkrétní požadavky na rekonstrukci v provincii. A také byla zvažována bezpečnostní situace v dané provincii. Preferovány byly provincie s velmi stabilní bezpečnostní situací. Mimo jiné z důvodu plného využití kapacit pro rozvojové projekty. Vybrány tak byly dvě stabilní provincie na severu Afghánistánu: Kunduz a Badakhshan. (Brandstetter, 2005)

6.2.2.4. CÍLE

I mezi základní principy německých PRT patří snaha o podporu afghánské centrální vlády. Mezi cíle také patří *„kompletní odzbrojení obyvatelstva, demobilizace a také propojení obyvatelstva, stejně tak dělat pokroky v oblasti reformy bezpečnostního sektoru a v boji proti obchodu s drogami a pěstování drog samotných.“* (Gauster, 2008, str.23) Jelikož německé PRT působí v oblastech se stabilní bezpečnostní situací, mohou se tak zaměřit na projekty zabývající se dlouhodobým rozvojem. Ty tak patří mezi priority tohoto konceptu PRT. (Abbaszadeh a kol., 2008) Projekty s dlouhodobějším dopadem, které spadají pod německé PRT se zaměřují na různé sektory, například *„na obnovu ekonomiky,*

vzdělání, vodní zdroje, energetiku, správné vládnutí a zajištění práva.“ Zaměření se na projekty pro dlouhodobý rozvoj však neznamená, že by PRT neimplementovaly projekty s rychle dosažitelným výsledkem. V tomto konceptu se vyskytují výrazně méně než u amerických PRT. Obvykle jsou zprostředkovány skrze vojenskou složku a týkají se *„vzdělávání, vodního managementu či jiných menších aktivit pro zajištění infrastruktury.“* (Eronen, 2008, str. 20)

6.2.2.5. ŘÍDÍCÍ STRUKTURA, FUNKCE

Jak již bylo zmíněno, německé PRT spadají pod čtyři ministerstva, z nichž každému přináleží určité kompetence při řízení, organizaci a financování týmů. Formální zastupování PRT, řízení a koordinování jejich aktivit spadá pod Ministerstvo zahraničních věcí. Zajišťování rozvojových a rekonstrukčních projektů, což zahrnuje určení, způsob financování a řízení projektu, je náplní činnosti Ministerstva pro ekonomickou spolupráci a rozvoj. Zajišťování bezpečnosti mají pak na starost zbylá dvě ministerstva. Ministerstvu obrany náleží vojenská složka a poskytování ochrany při implementaci projektů, Ministerstvo vnitra pak zajišťuje například projekty se zapojením policejních složek. (Brandstetter, 2005) Jednotlivá ministerstva pak tyto své aktivity plně koordinují například prostřednictvím pravidelných schůzek. Samotné vedení PRT je uzpůsobeno pro dvě složky, civilní a vojenskou, které jsou rovnocenné. Velitel vojenské složky se zodpovídá nejen Ministerstvu obrany, ale i velitelství ISAF (a NATO). Civilní složka německých PRT může podléhat vojenské, ale pouze v otázce bezpečnosti. V dalších bodech (diplomacie, rozvojová politika) je civilní složka samostatná a v jejím čele je vedoucí, který je vybrán Ministerstvem zahraničních věcí, svou činnost však koordinuje i se zbývajícími ministerstvy. (Gauster, 2008) Pod tyto velitele spadá množství příslušníků PRT, kteří zastávají specifické funkce. Lze je zařadit do různých skupin, dle náplně jejich činnosti. Vojenský personál je součástí například těchto uskupení: *„oddělení civilně-vojenské spolupráce, tiskové a informační centrum, průzkumné čety, pěší roty, obsluha vrtulníku, čety vojenské policie, jednotka pro odstraňování výbušnin, komunikační oddělení, zdravotnické záchranné centrum atd.“* (Brandstetter, 2005, str.10) Civilní složka je sestavena ze zástupců, již zmíněných ministerstev a dalších německých agentur a organizací, například Německé agentury pro technickou

spolupráci, Německé rozvojové služby („German Development Service“), Německé státní rozvojové banky („Germany’s state development bank“) atd. V německých PRT také mohou být zapojeni účastníci z jiných zemí či mezinárodních organizací. (Abbaszadeh a kol., 2008) Skutečnost, že i v německém modelu PRT počet vojenských členů převyšuje civilní složku, se neprojevuje v systému řízení. Obě složky tak mají stejnou váhu na úrovni řídicích ministerstev i v jednotlivých PRT. (Gauster, 2008)

6.2.2.6. FINANCOVÁNÍ

V tomto konceptu jsou finance pro PRT poskytovány skrze všechna zúčastněná ministerstva. Ministerstvo obrany poskytuje na činnost PRT nejvíce finančních prostředků. Většinu peněz, které jdou přímo na rozvojové a rekonstrukční aktivity však poskytují ostatní ministerstva. V roce 2007 bylo na rekonstrukci a rozvoj v Afghánistánu uvolněno z rozpočtu 100 milionů eur, z toho bylo 70 milionů eur využito v oblastech, kde působí německé PRT. (Abbaszadeh a kol., 2008)

6.2.3. ČESKÁ REPUBLIKA A PRT

Česká republika se zapojila do dění v Afghánistánu již v roce 2002. Příslušníci Armády ČR se účastnili různých aktivit. Někteří byli přímo součástí operace Trvalá svoboda, další tvořili součást speciálních jednotek jako vojenské nemocnice, pyrotechnické či meteorologické jednotky. Motivy pro samotné působení v Afghánistánu jsou různorodé. Patří mezi ně členství ČR v NATO, z čehož vyplývají určité závazky. Dalším faktorem je, že politické dění je ovlivňováno mezinárodní společností, politikou a partnerskými vztahy mezi jednotlivými zeměmi. ČR tak má také určité ambice, aby se uplatnila na tomto (politicko-vojenském) poli působnosti. S konceptem provinčních rekonstrukčních týmů se zástupci České republiky seznámili prostřednictvím německého PRT, konkrétně Feyzabad (v PRT mohou působit i příslušníci jiných států, než je stát zřizovací). Čeští vojáci se zapojili do aktivit PRT pod německým velením, např. při ochraně členů PRT, hlídkování, monitorování apod. Samostatný model PRT ČR byl

představen v březnu 2008. Od tohoto data působí český PRT v provincii Lógar při vojenské základně Shank. (Hynek; Eichler, 2010), (Jaroš a kol., 2011)

6.2.3.1. INSTITUCE

V modelu ČR je využit princip zakládání a řízení PRT více ministerstvy. V tomto případě se jedná o Ministerstvo zahraničních věcí, které má na starost civilní složku, a o Ministerstvo obrany řídící vojenskou část PRT. Do činnosti PRT se však mohou zapojit i ostatní ministerstva (zdravotnictví, vnitra, zemědělství, školství atd.) tím, že poskytují odborníky pro civilní složku. (Jaroš a kol., 2011) Přímou v oblasti pak český PRT spolupracuje s dalšími (i neziskovými) organizacemi zajišťujícími například zdravotnické kurzy pro Afghánce („Medical Refresher Courses for Afghans“). (Descubes, 2001)

6.2.3.2. VELIKOST

Z hlediska velikosti PRT se český model více podobá tomu německému než modelu Spojených států. Celkový počet členů je však o něco nižší. Počet osob v civilní složce se pohybuje v rozmezí 8 – 12. (Jaroš a kol., 2011) Vojenskou složku tvoří necelých 300 příslušníků. (MZV ČR; MO ČR, 2012)

6.2.3.3. OBLAST PŮSOBENÍ PRT

Český provinční rekonstrukční tým působí v afghánské provincii Lógar, nacházející se na východě země v blízkosti hlavního města Kábul. Tato provincie byla vybrána z několika již zmíněných důvodů, jako je její velikost, bezpečnostní situace atd. (MZV ČR A, 2010) Kromě těchto oficiálních motivů pro umístění PRT se objevují i názory, že při výběru provincie hrály roli i ekonomické důvody. V provincii Lógar se nacházejí naleziště mědi, které by se v budoucnu mohly stát výhodným obchodním artiklem. (Hynek; Eichler, 2010)

6.2.3.4. CÍLE

Cíle provinčního rekonstrukčního týmu ČR jsou opět založeny na obecném konceptu a charakteristice PRT. Stejně jako předchozí modely podporují zajištění

stabilní vlády, bezpečnosti, ekonomického rozvoje a také nezávislost médií a vzdělanost obyvatel. Toto pojetí pak prostřednictvím konkrétních projektů zaměřených na určité oblasti aplikují na danou provincii. Český PRT se konkrétně orientuje na následující oblasti: „*bezpečnost, zemědělství, vodní hospodářství, dobré vládnutí, nezávislá média, školství, zdravotnictví, ženská práva, rozvoj infrastruktury a podpora lokálních zdrojů energie.*“ (MZV ČR; MO ČR, 2009) Projekty zaměřené na tyto sektory jsou často dlouhodobějšího charakteru, i český PRT však aplikuje projekty s rychle dosažitelným výsledkem, především prostřednictvím vojenské složky (i z důvodu kapacit). (MZV ČR, 2009) Všechny aktivity českého PRT v Lógaru jsou zacíleny na dodržování určitých zásad, které se aplikují na projekty (již při jejich přípravě). Mezi tyto principy patří „*udržitelnost (aby byly místní komunity schopny se postarat o projekt a dále jej udržovat), účast místních komunit, spolupráce s provinčními úřady, zjištění potřebnosti (zjištění skutečných potřeb místních obyvatel), dlouhodobý efekt, transparentnost (při výběru a udílení zakázek), využití místních firem a materiálů.*“ (MZV ČR A, 2010) Udržitelnost projektů je důležitým hlediskem pro budoucí fungování a omezování činnosti PRT v provincii. ČR plánuje do budoucna (stejně tak i ostatní PRT) převedení odpovědnosti do rukou místních komunit, rychlost tohoto procesu však bude záviset na situaci a vývoji v provincii. (MZV ČR, 2009)

6.2.3.5. STRUKTURA ŘÍZENÍ, FUNKCE

Struktura českého PRT je obdobná jako struktura německého modelu, řízení však spadá pod menší počet ministerstev. Vedoucím orgánem civilní složky, který vybírá jednotlivé účastníky, je Ministerstvo zahraničních věcí. Vrchní institucí vojenské části PRT je Ministerstvo obrany. Na úrovni samotného PRT jsou ve vedení taktéž dva nezávislí představitelé, kteří mají oddělené funkce. Vojenský velitel zaručuje bezpečnost týmů, civilní pak rekonstrukční a rozvojové projekty. Obě tyto složky spolu však spolupracují a koordinují svou činnost (na úrovni ministerstev i při PRT). Vojenský personál je rozdělen do několika sekcí, které kromě bezpečnosti (obrné jednotky, jednotky pro likvidaci výbušnin atd.) zajišťují i běžný chod PRT (což zahrnuje například logistiku, jelikož jednotka musí být ve svém chodu soběstačná). (Jaroš a kol., 2011) Civilní personál má také své konkrétní funkce. Kromě velitele působí v týmu projektový manažer a dále

specialisté na různé oblasti: stavební inženýr, zemědělský expert, vodohospodářský expert, veterinární odborník atd. (Hynek; Eichler, 2010)

6.2.3.6. FINANCOVÁNÍ

Česká republika financuje projekty PRT ze státního rozpočtu (schvaluje je vláda prostřednictvím usnesení). Cílem je snaha o vykazování této pomoci bez nákladů na fungování samotného PRT (vojenské náklady, náklady na civilní experty, ...), záměrem je vylepšení pozice ČR jakožto donora. (MZV ČR, 2009) Pro rok 2012 tak bylo z rozpočtu vyčleněno čistě na financování projektů 62 milionů Kč. (MZV ČR; MO ČR, 2012) To je menší částka než v roce 2011, kdy bylo využito 75 milionů. Prostředky na aktivity PRT však nemusí pocházet pouze z rozpočtu ČR, například v roce 2010 na činnost PRT přispělo Řecko 300 tisíci euro (za účelem podpory zemědělských projektů). (MZV ČR; MO ČR, 2011) Celkové náklady na fungování PRT jsou mnohem vyšší. Finanční zajištění vojenské složky, organizace, bezpečnosti atd. je součástí rozpočtu Ministerstva obrany. V roce 2011 byla v rozpočtu na činnost PRT schválena částka 494 milionů korun. (MO ČR, 2012) Tato částka byla nižší než v roce 2010, kdy byl pro PRT původně schválen rozpočet s částkou 742 milionů korun. Po jeho změnách však dosáhly finální výdaje výše 918 milionů korun. (částku navýšil především nákup vybavení jako např. obrněných vozů, automobilů, zbraní apod.) (MO ČR, 2011)

INFOBOX: PŘÍKLAD PROJEKTU ČESKÉHO PRT

Pro ilustraci konkrétní činnosti PRT v Afghánistánu je zde uveden projekt českého provinčního rekonstrukčního týmu zaměřený na podporu zemědělství v zemi skrze výstavbu sběrů na mléko. V celém Afghánistánu hraje zemědělství důležitou roli z hlediska obživy obyvatelstva. Nejinak je tomu i v provincii Lógar. Proto je zemědělství jednou z oblastí, na něž se PRT ČR zaměřuje. Ve venkovských oblastech se zde postupně zvyšuje produkce mléka, tato skutečnost se týká zejména drobných farmářů. Jelikož však na venkově není dostatečný odbyt a prodej ve městě je pro malé obchodníky nevýhodný, existují v těchto oblastech mléčná družstva, která sjednocují drobné farmáře a prostřednictvím různých sítí distribují mléko do městských oblastí, nebo jej zpracovávají přímo v provincii na mléčné

produkty a poté prodávají. Český PRT se rozhodl podpořit tuto iniciativu formou výstavby sběrných na mléko. Stávající objekty k tomuto účelu byly nedostačující kapacitně a také v oblasti hygienických standardů. Nejprve tak byl vytvořen návrh sběrných na mléko, který zahrnoval určité technologické a hygienické standardy (především chladicí zařízení, aby se mléko v horkém a suchém podnebí nekazilo). Samotná budova se skládá ze tří sekcí: technologická (pro sběr a zpracování mléka), administrativní (pro zaměstnance a výkon ostatních činností) a umývárna. Návrh byl připraven ve spolupráci PRT, členů mléčných družstev i zástupců zemědělského odboru místní správy, aby sběrna vyhovovala i místním obyvatelům a zajistila se její udržitelnost do budoucna. Tento model návrhu lze aplikovat pro různé provincie. Doposud (leden 2012) byly konkrétně v provincii Lógar postaveny tři tyto sběrných na mléko (poslední na severu provincie v obci Dželga) a další dvě jsou ve fázi stavby či příprav. „Hlavním cílem je zvýšit příjmy a zlepšit tak ekonomickou situaci v provincii.“ (Macek, 2010), (Moravec, 2012)

6.2.4. SHRNU TÍ MODELŮ

V Afghánistánu samozřejmě působí i další PRT, které se liší v závislosti na vedoucím státu. Za příklad v této práci byl vybrán americký model, jelikož tento koncept vznikl jako první a z hlediska počtu PRT působících v zemi je to nejvýraznější aktér. Německý model je důležitý, jelikož vznikl v reakci na model americký a jednotlivá PRT se řadí mezi největší díky počtu účastníků. PRT Lógar byl pak vybrán jako zástupce ČR. I ostatní modely jsou v určitých prvcích jedinečné, kupříkladu PRT Spojeného království se zaměřuje především na operace podporující mír (s využitím mediace, budováním institucí apod.). Také v otázce rozvojových a rekonstrukčních projektů zastává odlišný přístup. Zatímco PRT Spojených států v této oblasti využívají ve velké míře vojenskou složku, Spojené království pro implementaci projektu najímá lokální nevládní organizace. Německo pak projekty implementuje, skrze civilní složku PRT, spolupracuje však také

s různorodými partnery. (Gauster, 2008) Z hlediska nevládních organizací je tak nejlépe vnímán model britský, jelikož vznikl díky spolupráci vlády a NNO a využívá je pro své projekty (vznikají tak např. i společné projekty – common projects). Nejhuře je naopak vnímán model americký působící v oblastech s menším výskytem NNO, které s nimi výrazněji nespolupracují (koexistence). (Eronen, 2008) Úspěšnost a dopad jednotlivých projektů, tak závisí na typu modelu, zaměření projektů, podmínkách v dané provincii i na přístupu obyvatelstva. Přesto jsou zde úspěšné projekty. Jejich dlouhodobá udržitelnost se však projeví teprve v následujících letech. (Malkasian; Meyerle, 2009)

6.3. ZHODNOCENÍ MODELŮ

Na PRT lze pohlížet několika způsoby, jakožto na celkový koncept, jednotlivé modely či samostatné PRT. Jak již bylo zmíněno, rozdílně koncept vnímají nevládní a vládní aktéři. Hoshmand (2005) uvádí šest kritérií, podle kterých je možné PRT hodnotit (především z hlediska efektivnosti). Čtyři z nich byly vytvořeny a definovány Ministerstvem obrany Spojených států, zbývající dvě vznikla z popudu nevládních organizací. Tato kritéria můžeme aplikovat na výše zmíněné modely. Mezi body, vzniklé a definované vládními složkami patří:

6.3.1. ROZVINUTÍ ROZVOJOVÝCH AKTIVIT V PROVINCÍCH

Rozvojové projekty jsou významnou náplní činnosti PRT. Zabývají se jimi ve větší či menší míře všechny modely PRT a zaměřují se na rozličné druhy projektů. Významnou roli přitom hraje organizace NATO, skrze kterou prošlo na rozvojové projekty PRT do roku 2009 545 milionů amerických dolarů. Všechny projekty by se měly uskutečňovat za účasti místních obyvatel a lokální správy, která by je do budoucna měla převzít. (Adams, 2009) Výrazněji se na rozvojové projekty zaměřují německé PRT, ve kterých mají rozvojové projekty na starost pouze členové civilní složky. Také do svých projektů zapojují nevládní organizace nebo se snaží připravovat podmínky pro jejich činnost. Oproti tomu jsou americké PRT zaměřeny spíše na rekonstrukční projekty (jako je obnova cest apod.), což je způsobeno i nadřazeným postavením vojenské složky v tomto typu PRT. (Gauster, 2008) PRT by v jednotlivých provinciích měly pomáhat při rozvojových

projektech, které jsou prioritní pro centrální i místní správu, ale jenž není schopna sama zajistit. V roce 2004 byly vytvořeny tzv. Provincial Development Committees s cílem koordinace rozvojových aktivit v jednotlivých provinciích (např. aby nedocházelo k duplikaci projektů apod.). Také se zúčastňují pracovních skupin PRT, aby vláda měla přehled o jejich aktivitách a spolupracovali při vytváření a implementaci rozvojových strategií. PRT tak v jednotlivých provinciích například napomáhají centrální vládě komunikovat s lokálními správami při vyjednávání o plánech rozvoje. (Stapleton, 2007)

6.3.2. ROZŠIŘOVÁNÍ PRAVOMOCI CENTRÁLNÍ VLÁDY

Pro budoucí chod státu, ekonomický rozvoj i udržitelnost rozvojových projektů je důležité posilování pravomocí afghánské vlády. Proto je tento bod jednou z priorit PRT. Vzhledem k historii a podmínkám v zemi je důležité i zkvalitnění státního aparátu, PRT se proto zaměřují na vzdělávání úředníků, omezování korupce a posilování role vlády v jednotlivých provinciích. (Hoshmand, 2005) Přímý vliv PRT na posilování pravomocí a důvěry obyvatel v centrální vládu je velmi obtížně měřitelný. I kvůli skutečnosti, že změna myšlení společnosti je dlouhodobý proces. Americký model se zaměřuje především na posilování soudní moci a utváření místních soudů, které se řídí zákony země. Koncept reaguje především na podmínky jednotlivých provincií, ve kterých působí, kde mají silný vliv klanové struktury a tradiční soudy. Německý model se soustřeďuje především na diplomatickou cestu tj. rozhovory a školení úředníků, snaha o naklonění a spolupráci s místními významnými představiteli. Na druhou stranu mají německé PRT silné vlastní instituce (např. co se týče ekonomického rozvoje apod.) a mohou tak komplikovat vytváření kvalitních místních institucí a jejich propojování s centrální vládou. (Gauster, 2008)

6.3.3. POMOC PŘI ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI AFGHÁNISTÁNU

Primárním cílem vojenské složky PRT je zajištění bezpečnosti civilních členů, což jim na jednu stranu pomáhá uskutečňovat rozvojové projekty, na druhou stranu, jak již bylo zmíněno, také vzbuzuje určité kontroverze. Jednotky však nepůsobí přímo při zajišťování bezpečnosti oblastí. (Eronen, 2008) Bezpečnost

zajišťují prostřednictvím aplikace konkrétních projektů, ať už zaměřených přímo na bezpečnost, jako je například výcvik afghánských policistů či armády, anebo snahou o zlepšování ekonomické situace, což obvykle vede ke zvýšení stability oblasti. (Hoshmand, 2005) Porovnání amerického a německého modelu je obtížné, jelikož jejich PRT působí v rozličných bezpečnostních regionech, zaměřují se na rozličné priority a volí jiné způsoby, jak jich dosáhnout. Zajištění bezpečnosti je primárním cílem amerických PRT, vojenská složka má vyšší pravomoci, v jejich oblasti působení se uskutečňuje množství vojenských operací. V některých provinciích tak došlo i ke zhoršení bezpečnostní situace. Německé PRT se soustřeďuje na programy pro zajištění bezpečnosti (např. odzbrojování), spolupráci s vládou a také na diplomacii, nejsou však v této oblasti tak výraznými činiteli. (Gauster, 2008) A nepůsobí přímo na podněty způsobující špatné bezpečnostní podmínky. (Rietjens; Bollen, 2007) Přesto se situace v oblastech působení nezhoršuje, je to však dáno i skutečností, že německé PRT působí od počátku v klidnějších provinciích. (Gauster, 2008)

6.3.4. ROZVINUTÍ KOMUNIKACE A KOORDINACE MEZI AKTÉRY ZAJIŠŤUJÍCÍMI STABILIZACI A REKONSTRUKCI AFGHÁNISTÁNU

Koncept PRT předpokládá, že týmy budou fungovat jako koordinátor pomoci v provinciích a také jako prostředník mezi jednotlivými zúčastněnými aktéry (místní obyvatelstvo, nevládní organizace, vládní instituce,...). V praxi se však vyskytují komplikace ať už díky nedostatku kapacit, neochotě sdílet informace či nelibosti nevládních organizací kvůli spolupráci s vojenskými aktéry. (Hoshmand, 2005) PRT jsou však poměrně úspěšné při komunikaci s vládními a mezinárodními organizacemi. Příhodnější podmínky pro komunikaci s nevládními organizacemi mají německé PRT, které fungují v bezpečnějších oblastech. (Gauster, 2008) Výhodnější pozici (zejména ve styku s NNO) mají i díky svému výraznějšímu zaměření na rozvojové projekty, než má model americký, a také díky tomu, že vytvořili fond, ze kterého může čerpat místní správa, pro své rozvojové projekty. (Abbaszadeh a kol., 2008)

Kromě těchto bodů vznikla na podnět nevládních organizací tato kritéria:

6.3.5. EFEKTIVNOST NÁKLADŮ

Náklady na PRT se obvykle rozlišují dle dvou složek. A to náklady vynaložené čistě na projekty a pak také na chod PRT (i vojenské složky). Podobně je tomu i u nevládních organizací, které také vynakládají prostředky na projekt a v menší míře na jeho koordinaci. Celkové náklady na chod PRT jsou vyšší než u nevládních organizací. Lze však zvážit i okolnosti, které jsou pozitivní pro zvyšování efektivity PRT. PRT díky své koordinaci, informovanosti a způsobu řízení, zamezují vzniku duplikujících se projektů. Také na své projekty primárně najímají místní obyvatelstvo, čímž snižují náklady. Navíc mají velitelé PRT speciální fondy, které využívají na rozvojové projekty bez nákladného administrativního vyřizování. (Hoshmand, 2005)

6.3.6. ZAJIŠTĚNÍ REKONSTRUKČNÍCH A ROZVOJOVÝCH PROJEKTŮ BEZ NEPŘÍZNIVÉHO DOPADU NA BEZPEČNOST HUMANITÁRNÍCH PRACOVNÍKŮ

Jednou z výtek nevládních organizací proti PRT je fakt, že nemají stejné principy pro poskytování pomoci a jakožto poskytovatelé této pomoci mohou svou přítomností ovlivnit vnímání tradičních NNO a ohrozit tak bezpečnost jejich pracovníků. Obecně dle nevládních organizací nemají PRT dostatečnou kapacitu k zajišťování bezpečnosti. (Olson, 2006) Dle ukazatelů počtu útoků na pracovníky nevládních organizací (ať už místních či mezinárodních) nelze určit, zda mají přímo PRT pozitivní či negativní vliv na bezpečnost pracovníků, mezi lety 2007 - 2011 docházelo k průběžným poklesům i vzestupům počtu útoků na pracovníky NNO. Útoky na pracovníky se vyskytují v různých časových obdobích („sezónně“) a zpravidla jsou vyšší v oblastech působení amerických PRT, které jsou ale tradičně označovány za provincie s vyšším bezpečnostním rizikem. (ANSO, 2011)

7. ZÁVĚR

Afghánistán i po více než 10 letech od vojenské intervence mezinárodních sil stále patří mezi nejchudší země na světě s množstvím dalších specifických problémů. A to i přes to, že v zemi začalo působit množství rozvojových aktérů a proudí sem velký objem finančních prostředků. Vzhledem k historickým událostem, dlouhému období konfliktů, etnickým problémům, špatné bezpečnostní situaci apod., je rozvoj země velmi komplikovaný a dlouhodobý proces. Otázkou zůstává, do jaké míry mají zahraniční rozvojové aktivity vliv na vývoj země.

Lze tak zvažovat i vliv provinčních rekonstrukčních týmů v Afghánistánu, jelikož patří mezi aktéry poskytující pomoc. Z pohledu nevládních organizací jsou vnímány převážně negativní stránky. Naopak z politického hlediska se zdá být tento koncept vhodný k využití, vzhledem k bezpečnostní situaci v Afghánistánu či politické koordinaci pomoci.

Provinční rekonstrukční týmy nemohou být vnímány jako jednotný koncept. PRT se liší na základě vysílajícího státu, které mají rozdílné zájmy, a upravily si tak všeobecný koncept k obrazu svému. Každý z těchto modelů má své výhody i nevýhody. Je však velmi obtížné je porovnávat mezi sebou, zvláště proto, že působí v odlišných oblastech s rozličnými podmínkami. Nelze tak rozhodnout, zda-li by např. německý model obstál ve vysoce nebezpečných oblastech či nikoliv. Na druhou stranu tato různorodost může být i výhodná. PRT se přizpůsobují specifickým podmínkám, mohou lépe reagovat na konkrétní potřeby v oblastech působení, připravovat kvalitní projekty nebo snadněji komunikovat s místním obyvatelstvem. Navíc vysílající státy tak mohou kvalitněji uplatnit své zkušenosti a prostředky.

Využití konceptu PRT v Afghánistánu do budoucna je otázkou. Jelikož se plánuje úplné stažení mezinárodních vojsk ze země a PRT se skládá i z vojenské složky, je otázkou, zda se jednotlivé státy rozhodnou koncept zachovat, ať už ve stávající či upravené formě. Případné stažení by také mělo probíhat pozvolna vzhledem k tomu, že PRT implementují množství projektů dlouhodobějšího charakteru a jejich okamžité opuštění by mělo nepříznivé následky.

8. SHRNU TÍ

Cílem mé bakalářské práce je charakterizovat provinční rekonstrukční týmy v Afghánistánu, popsat a zhodnotit jejich činnost.

První kapitola se věnuje základním pojmům týkajících se rozvojové spolupráce v Afghánistánu. Seznamuje nás s definicemi pomoci, financováním či základními aktéry.

Další kapitola popisuje historické události, fyzicko-geografické, socioekonomické a politické podmínky v Afghánistánu. Jejich znalost je důležitá pro orientaci v dění v zemi.

Následující kapitola je věnována charakteristice samotných provinčních rekonstrukčních týmů, jejich struktuře, činnosti, jejich výhodám i nevýhodám, personálu, postojům apod.

Předposlední kapitola rozebírá jednotlivé modely PRT, a to americký, německý a český z několika hledisek. Zmiňuje podobnosti a rozdíly.

Na závěr jsou PRT a jednotlivé modely zhodnoceny pomocí vybraných kritérií.

Klíčová slova: Afghánistán, provinční rekonstrukční týmy, modely PRT, rozvojová pomoc, vojensko-civilní, postkonfliktní

SUMMARY

The aim of my bachelor`s thesis is to characterize Provincial Reconstruction Teams in Afghanistan, to describe and explore their activities.

The first chapter focused on basic ideas related to development assistance in Afghanistan. Acquaints us with the definition of assistance, financing and key players.

The next chapter describes historical events, geographic, socio-economic and political conditions in Afghanistan for the understanding of situation in the country.

Following chapter focused on characteristics of Provincial Reconstruction Teams, their structure, activities, advantages and disadvantages, staff, attitudes Etc.

The next chapter discusses individual model sof PRT`s: american, german and czech considering diverse aspects. It mentions similarities and differences.

In the last chapter, PRT`s and individual models are assessed using selected criteria.

Key words: Afghanistan, Provincial Reconstruction Teams, PRT models, development assistance, civil-military, postconflict

9. SEZNAM LITERATURY

Abbaszadeh Nima a kol. *Provincial Reconstruction Team: Lessons and Recommendations*. [online] 2008 (cit. 7.3. 2012) Dostupný z: <http://www.princeton.edu/research/pwreports_f07/www591b.pdf>.

Adams Natasha T. *Policy Options for State-building in Afghanistan: The Role of NATO PRTs in Development in Afghanistan*. [online] 2009 (cit. 1.7. 2012) Dostupný z: <http://www.sais-jhu.edu/academics/regional-studies/southasia/pdf/Role_NATO_PRT_AFghanistan_ADAMS.pdf>.

Afghan-web. *Chronological history of Afghanistan*. [online] 2005 (cit. 10.2. 2012) Dostupný z: <<http://www.afghan-web.com/history/chron/index4.html>>.

Ahmed-Ghosh Huma Dr. *A History of Women in Afghanistan: Lessons Learnt for the Future Or Yesterdays and Tomorrow: Women in Afghanistan*. [online] 2003 (cit. 7.4. 2012). Dostupný z: <<http://www.bridgew.us/SoAS/jiws/May03/Afghanistan.pdf>>.

Anderlini Sanam Naraghi; El-Bushra Judy. *Post Conflict Reconstruction*. [online] 2004 (cit. 10.6. 2012) Dostupný z: <http://www.huntalternatives.org/download/39_post_conflict.pdf>.

ANHEIER, Helmut K.; TOEPLER, Stefan. *International Encyclopedia of Civil Society*. Springer Reference. 2010. ISBN 978-0-387-93994-0

Atmar Mohammed Haneef. *Politicisation of Humanitarian Aid and Its Consequences for Afghans*. [online]. 2001. Dostupné z: <<http://www.odihpn.org/humanitarian-exchange-magazine/issue-19/the-politicisation-of-humanitarian-aid-and-its-consequences-for-afghans>>.

Bahnsen Caroline; Cutura Joseph. *The Post Conflict Fund*. [online] 2004 (cit. 10.6. 2012) Dostupný z: <<http://www.oecd.org/dataoecd/51/16/35112493.pdf>>.

Ball Nicole. *Democratic Governance in the Security Sector*. [online] 2002 (cit. 6.4. 2012) Dostupný z: <<http://www.ciponline.org/images/uploads/publications/3201.pdf>>.

BARTÁK, Miroslav, PhDr., PhD. a kol. *Globální problémy a rozvojová spolupráce. Člověk v tísní*, o.p.s.,2008. ISBN 978-80-86961-55-2

Brandstetter Colonel Gerd. *NATION BUILDING IN AFGHANISTAN THE GERMAN PROVINCIAL RECONSTRUCTION TEAM CONCEPT -- MEANS TO IMPROVE EFFICIENCY OF EFFORT?* [online] 2005 (cit. 7.4. 2012). Dostupný z: <<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/ksil94.pdf>>.

Centre de Doctrine d'Emploi des Forces (CDEF). *LES «SECTIONS ADMINISTRATIVES SPÉCIALISÉES» EN ALGÉRIE : UN OUTIL POUR LA STABILISATION*. [online] 2005 (cit. 10.4. 2012) Dostupný z: <http://www.cdef.terre.defense.gouv.fr/publications/cahiers_drex/cahier_recherche/section_administrative_specialise_algerie.pdf>.

Cobane Craig T. *Provincial Reconstruction Teams and Security Assistance: Comments on an Evolving Concept*. [online]. 2005. Dostupné z: <<http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&hid=25&sid=f80073c5-dda3-42fa-af0c-2d861c892fca%40sessionmgr12> >.

Český model amerického kongresu. *Stručná historie Afghánistánu a Pákistánu*. [online] 2011 (cit. 10.2. 2012) Dostupný z: <http://www.americkykongres.cz/archiv/prvnirocnik/documents/V3_BG_afghanistan_pakistan.pdf>.

DANICS, Štefan. *Evropská bezpečnostní a obranná politika*. časopis Socioekonomické a humanitní studie. 1/2012 Bankovní institut vysoká škola, a.s. ISSN 1804-6797

Descubes Irena. *Humanitarian Assistance & Disaster Recovery in Afghanistan: Ongoing Debate on Best Instruments from Czech Perspective*. [online] 2001 (cit. 7.4. 2012). Dostupný z: <<http://ksco.info/ksco/ksco-2012/papers/AKSCO-2012-Descubes-Afghanistan-Humanitarian-Assistance-Czech.pdf>>.

Drolet Colonel John D. *Provincial Reconstruction Teams: Afghanistan vs. Iraq – Should We Have a Standard Model?* [online] 2006 (cit. 10.4. 2012) Dostupný z: <<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdf/files/ksil333.pdf>>.

Dziedzic Michael J.; Seidl Colonel Michael K. *Provincial Reconstruction Teams and Military Relations with International and Nongovernmental Organizations in Afghanistan*. [online] 2005 (cit. 2.3. 2012). Dostupný z: <http://www.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=drB0yDmbdZgC&oi=fnd&pg=PA2&dq=Provincial+reconstruction+teams,+afghanistan&ots=z6ihMv7oEZ&sig=TG1Hm7e85XmBQNmZNX8DaYDEiYY&redir_esc=y#v=onepage&q=Provincial%20reconstruction%20teams%2C%20afghanistan&f=true>.

EEAS. *Conclusions of the Mid-Term Review of the Country Strategy Paper for Afghanistan (2007-13) and Multiannual Indicative Programme 2011-13*. [online] 2010 (cit. 7.4. 2012) Dostupný z: <http://eeas.europa.eu/delegations/afghanistan/documents/content/multiannual_indicative_programme_2011_13_en.pdf>.

EUPOL Afghanistan. *European Union Police Mission*. [online] 2007 (cit. 3.4. 2012). Dostupný z: <<http://81.17.241.206/?q=node/4>>.

ERONEN, Oskari. *PRT models in Afganistan: Approaches to civil-military integration*. Crisis management centre, Finland. 2008. ISSN 1797-2140.

A - European Commission. *Country Strategy Paper Islamic Republic of Afghanistan 2007-2013*. [online] 2007 (cit. 6.4. 2012) Dostupný z: <http://eeas.europa.eu/afghanistan/csp/07_13_en.pdf>.

B - European Commission. *Multiannual Indicative Programme 2007-10 Islamic Republic of Afghanistan*. [online] 2007 (cit. 6.4. 2012) Dostupný z: <http://eeas.europa.eu/afghanistan/csp/mip_07_13_en.pdf>.

FORS. *The amount of the Czech ODA*. [online] 2011 (cit. 10.4. 2012) Dostupný z: <<http://www.fors.cz/en/development-aid/the-amount-of-the-czech-oda>>.

Fraser Marnie. *Landmines: an ongoing environmental health problem for the children of Afghanistan*. [online] 2003 (cit. 7.4. 2012) Dostupný z: <<http://www.jcu.edu.au/jrtph/vol/v02fraser.pdf>>.

Fund for Peace. *Country profile: Afghanistan*. [online] 2011 (cit. 4.3. 2012) Dostupný z: <<http://www.fundforpeace.org/global/states/ccppr1laf-countryprofile-afghanistan-11t.pdf>>.

GAUSTER, Markus. *Provincial Reconstruction Teams in Afghanistan: An innovative instrument of international crisis management being put to the test*. European center for security studies. 2008. ISSN 1863-6039

Goodhand Jonathan; Sedra Mark. *Bribes or Bargains? Peace Conditionalities and "Post/Conflict" Reconstruction in Afghanistan*. [online] 2007 (cit. 7.4. 2012) Dostupný z: <http://relooney.fatcow.com/0_NS4053_84.pdf>.

Hernandorena Carlos. U.S. PROVINCIAL RECONSTRUCTION TEAMS IN AFGHANISTAN, 2003-2006: OBSTACLES TO INTERAGENCY COOPERATION. [online] 2007 (cit. 7.4. 2012). Dostupný z: <http://kms2.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/RESSpecNet/48236/ichaptersection_singledocument/827BCCDC-1817-4B4F-B7EB-182F5095F416/en/Chapter+5.pdf>.

Hochwart Colonel Michael A. *The provincial Reconstruction Teams in Afghanistan – A Model for Future Nation Building Operations*. [online] 2009 (cit. 7.4. 2012).
Dostupný z: <<http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA506529>>.

Honn Mandy a kol. *A Legacy of Vietnam: Lessons from CORDS*. [online] 2011 (cit. 10.4. 2012) Dostupný z: <<http://thesimonscenter.org/wp-content/uploads/2011/08/IAJ-2-2-pg41-50.pdf>>.

Horák Slavomír. *Afghánistán deset let poté...* [online] 2011 (cit. 4.3. 2012)
Dostupný z: <www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=56665>.

Hoshmand Andrea L. *Provincial Reconstruction Teams in Afghanistan*. [online] 2005 (cit. 2.3. 2012). Dostupný z:
<<http://www.publicpolicy.umd.edu/files.php/faculty/fetter/students/Hoshmand.pdf>>.

Hynek Nik; Eichler Jan. *The Czech Provincial Reconstruction Team in Afghanistan: Context, Experiences and Politics*. [online] 2010 (cit. 7.4. 2012).
Dostupný z:
<<http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14702436.2010.503682>>.

International Crisis Group (ICG). *Afghanistan: From presidential to parliamentary elections*. [online] 2004 (cit. 7.4. 2012) Dostupný z:
<<http://merln.ndu.edu/archive/icg/afghanistanpresidentialparliamentary.pdf>>.

ISAF. *ISAF Provincial Reconstruction Teams (PRT) Handbook*. [online] 2009 (cit. 10.2. 2012). Dostupný z: <<http://info.publicintelligence.net/ISAF-PRThandbook.pdf>>.

A - ISAF. *History*. [online] 2011 (cit. 6.4. 2012) Dostupný z:
<<http://www.isaf.nato.int/history.html>>.

B - ISAF. *Mission*. [online] 2011 (cit. 6.4. 2012) Dostupný z: <
<http://www.isaf.nato.int/mission.html>>.

Jaroš Vitězslav; Hruža Petr; Kozubek Jaroslav. *Management, and Governance in Civil-Military Operations*. [online] 2011 (cit. 7.4. 2012). Dostupné z:
<http://www.dodccrp.org/events/16th_iccrts_2011/papers/038.pdf>.

Kerry John F. *Tora Bora revisited: How we failed to get Bin Laden and why it matters today*. [online] 2009 (cit. 6.4. 2012) Dostupný z:
<http://www.foreign.senate.gov/imo/media/doc/Tora_Bora_Report.pdf>.

Malkasian Carter; Meyerle Gerald. *Provincial Reconstruction Teams: How do we know they work?* [online] 2009 (cit. 1.5. 2012) Dostupný z:
<<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/PUB911.pdf>>.

McKechnie, Alastair J. *Humanitarian Assistance, Reconstruction and Development in Afghanistan: A Practitioners` View*. [online] 2003 (cit. 10.4. 2012)
Dostupný z: < http://www-wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2003/07/21/000090341_20030721141727/Rendered/PDF/263620PAPER0Conflict0prevention0wp0no.03.pdf>.

Merz Sebastian. *Still on the way to Afghanistan? Germany and its forces in the Hindu Kush*. [online] 2007 (cit. 7.4. 2012). Dostupný z:
<http://se2.isn.ch/serviceengine/Files/EINIRAS/96408/ipublicationdocument_singledocument/CC896E67-4A92-423E-96B2-8AD568B87B49/en/2007_11_MerzProjectPaper071103%5B1%5D.pdf>.

Ministerstvo obrany ČR. *Návrh závěrečného účtu státního rozpočtu České republiky za rok 2010*. [online] 2011 (cit. 1.7. 2012) Dostupný z:
<http://www.mocr.army.cz/images/id_50001_60000/5146/ucet2010.pdf>.

Ministerstvo obrany ČR. *Návrh závěrečného účtu státního rozpočtu České republiky za rok 2011*. [online] 2012 (cit. 1.7. 2012) Dostupný z: <http://www.mocr.army.cz/images/id_50001_60000/5146/2011.pdf>.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Civilní mise mezinárodních vládních organizací*. [online] 2010 (cit. 3.4. 2012). Dostupný z: <[http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/prace_v_mezinarodnich_org/civilni_mise_mezinarodnich_vladnich\\$2548.html?action=setMonth&year=2018&month=5](http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/prace_v_mezinarodnich_org/civilni_mise_mezinarodnich_vladnich$2548.html?action=setMonth&year=2018&month=5)>.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Perspektivy účasti České republiky na stabilizaci Afghánistánu 2010 – 2012*. [online] 2009 (cit. 1.4. 2012) Dostupný z: <http://www.mzv.cz/public/df/c1/83/449626_314519_Strategie_pro_Afghanistan.pdf>.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Provincní rekonstrukční tým ČR v Afghánistánu*. [online] 20.9. 2011 (cit. 10.4. 2012). Dostupný z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/prace_v_mezinarodnich_org/narodni_kontaktni_misto/provincni_rekonstrukcni_tym_cr_v.html>.

A - Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Provincní rekonstrukční tým České republiky, Výroční zpráva 2008 – 2009*. [online]. 2010 (cit. 7.4. 2012). Dostupné z: <http://www.mzv.cz/file/538042/PRT_vyrocka_03_CZ.pdf>.

MZV ČR; MO ČR. *Provincní rekonstrukční tým ČR Lógar – Afghánistán. Koncept PRT*. [online] 18.3. 2008 (cit. 7.3. 2012) Dostupný z: <http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/provincni_rekonstrukcni_tym/vice_o_prt/index_3.html>.

MZV ČR; MO ČR. *Provincní rekonstrukční tým ČR Lógar – Afghánistán. Priority a projekty českého PRT v Lógaru*. [online] 2009 (cit. 1.3. 2012) Dostupný z: <http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/priority_projekty/index.html>.

MZV ČR; MO ČR. *Provincní rekonstrukční tým ČR Lógar – Afghánistán. Základní fakta o PRT*. [online] 2011 (cit. 1.3. 2012) Dostupný z:
<http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/provincni_rekonstrukcni_tym/index.html>.

MZV ČR; MO ČR. *Provincní rekonstrukční tým ČR Lógar – Afghánistán. Základní fakta o PRT*. [online] 2012 (cit. 1.5. 2012) Dostupný z:
<http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/provincni_rekonstrukcni_tym/index.html>.

NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE FOR INTERNATIONAL AFFAIRS (NDI). *The September 2005 Parliamentary and Provincial Council Elections in Afghanistan*. [online] 2006 (cit. 7.4. 2012) Dostupný z:
<http://www.ndi.org/files/2004_af_report_041006.pdf>.

NATO. *Provincial Reconstruction Teams (PRTs)*. [online] 2010 (cit. 7.4. 2012).
Dostupný z: <<http://www.nato.int/isaf/topics/prt/>>.

OECD. *Afghanistan. ODA*. [online] 2011 (cit. 10.4. 2012) Dostupný z:
<<http://www.oecd.org/dataoecd/47/34/44789608.gif>>.

OECD. *Glossary of statistical terms – ODA*. [online] 28.8. 2003 (cit. 9.3. 2012).
Dostupný z: <<http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6043>>.

Olson, Lara. *Fighting for humanitarian space: NGO`s in Afghanistan*. [online] 2006 (cit. 9.3. 2012). Dostupný z:
<<http://www.jmss.org/jmss/index.php/jmss/article/view/121/133>>.

Poole, Lydia. *Afghanistan. Tracking major resource flows 2002-2010*. [online] 2011 (cit. 10.4. 2012) Dostupný z:
<<http://www.globalhumanitarianassistance.org/wp-content/uploads/2011/02/gha-Afghanistan-2011-major-resource-flows.pdf>>.

Reuveny Rafael; Prakash Aseem. *The Afghanistan war and the breakdown of the Societ Union*. [online] 1999 (cit. 6.4. 2012) Dostupný z: <<http://faculty.washington.edu/aseem/afganwar.pdf>>.

Rietjens Sebastiaan; Bollen Myriame. *Linking Provincial Reconstruction Teams to Security Enhancement in Afghanistan*. [online] 2007 (cit. 7.6. 2012) Dostupný z: <http://www.gpia.info/files/u35/rietjens_bollen_8_feb.pdf>.

Runge Peter. *The Provincial Reconstruction Teams in Afghanistan: Role model for civil-military relations?* [online]. 2009. Dostupný z: <http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/109234/ipublicationdocument_singledocument/04ACBE9C-3E86-459B-865A-F5F5FD3CCE09/en/09_11occasional_paper_IV.pdf>.

Saba Daud. *The Condition of Afghanistan`s Environment*. [online] 1997 (cit. 4.3. 2012) Dostupný z: <<http://www.afghan-web.com/geography/environment.html>>.

Sedra Mark. *Civil-Military Relations in Afghanistan: The Provincial Reconstruction Team Debate*. [online] 2005 (cit. 7.3. 2012) Dostupný z: <<http://www.opencanada.org/wp-content/uploads/2011/05/SD-126-Sedra.pdf>>.

Stapleton Barbara J. *A means to what end? Why PRTs are periheral to the digger politoval challenges in Afghanistan*. [online] 2007 (cit. 1.7. 2012) Dostupný z: <<http://www.jmss.org/jmss/index.php/jmss/article/view/38/36>>.

The Afghanistan NGO Safety Office (ANSO). *ANSO Quarterly Data Report 2011*. [online] 2011 (cit. 1.7. 2012) Dostupný z: <<http://www.docstoc.com/docs/113269738/Afghan-NGO-Safety-Office-%28ANSO%29-Quarterly-Data-Report-2011-Q4>>.

The White House. *A New Strategy fo Afghanistan and Pakistan*. [online] 2009 (cit. 7.4. 2012) Dostupný z: <<http://www.whitehouse.gov/blog/09/03/27/A-New-Strategy-for-Afghanistan-and-Pakistan>>.

The White House. *Joint Declaration of the United States-Afghanistan Strategic Partnership*. [online] 2005 (cit. 7.4. 2012) Dostupný z: <<http://merln.ndu.edu/archivepdf/afghanistan/WH/20050523-2.pdf>>.

United States Government Accountability Office (GAO). *Provincial Reconstruction Teams in Afghanistan and Iraq*. [online] 2008 (cit. 7.4. 2012). Dostupné z: <<http://www.gao.gov/new.items/d0986r.pdf>>.

UNDP. *Afghanistan Annual Report*. [online] 2010 (cit. 7.4. 2012) Dostupný z: <<http://www.undp.org.af/publications/KeyDocuments/2011/june/UNDP%20Afghanistan%20Annual%20Report%202010.pdf>>.

U.S. Department of Defence. *Fact Sheet – Provincial Reconstruction Teams*. [online] 2004 (cit. 7.6. 2012) Dostupný z: <<http://www.defense.gov/home/articles/2004-10/a100107b.html>>.

U.S. Department of Defence. *Report on Progress Toward Security and Stability in Afghanistan*. [online] 2010 (cit. 7.4. 2012) Dostupný z: <http://www.defense.gov/pubs/November_1230_Report_FINAL.pdf>.

U.S. Department of State. *Afghanistan*. [online] 12.6. 2010 (cit. 10.2. 2012). Dostupný z: <<http://www.state.gov/outofdate/bgn/afghanistan/177806.htm>>.

Wahab Shaista; Youngerman Barry. *A brief history of Afghanistan*. [online] 2007 (cit. 6.4. 2012) Dostupný z:
<http://www.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=y20MTE0C9kwC&oi=fnd&pg=PR5&dq=history+of+Afghanistan&ots=29-nbmdeZE&sig=nX9-6-ZPU4IzIOLNNU3_QfDVNfs&redir_esc=y#v=onepage&q=history%20of%20Afghanistan&f=false>.

Waisová Šárka. *Bezpečnostně-rozvojový vztah: typologie, historie a implementace měnicího se paradigmatu*. [online] 2011 (cit. 10.4. 2012) Dostupný z:
<<http://www.defenceandstrategy.eu/cs/aktualni-cislo-2-2011/clanky/bezpecnostne-rozvojovy-vztah-typologie-historie-a-implementace-meniciho-se-paradigmatu.html#.UBL6UKAkC2Y>>.

Waisová Šárka. *Od národní bezpečnosti k mezinárodní bezpečnosti*. [online] 2004 (cit. 10.6. 2012) Dostupný z:
<www.mezinarodnivztahy.com/article/download/124/140>.

Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci. [online] 2010 (cit. 9.3. 2012). Dostupný z:
<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publicace/zakon_o_zahranicni_rozvojove_spolupraci.html>.

Zalman Amy, PhD. *War in Afghanistan*. [online] 2012 (cit. 6.4. 2012) Dostupný z:
<http://terrorism.about.com/od/afghanistan/tp/Guide_to_Afghanistan_War.htm>.

10. SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK

- Obr. 1 – Etnolingvistické skupiny v Afghánistánu.....str. 24
cit.: The University of Texas at Austin. *Ethnolinguistics groups in Afghanistan*.
[online] 1997 (cit. 6.7. 2012). Dostupný z:
<http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/afghanistan_ethnoling_97.jpg>. (upraveno autorem)
- Obr. 2 – Rozmístění PRT v Afghánistánu.....str. 44
cit.: NATO. *Afghanistan ISAF RC and PRT Locations*. [online] 2009 (cit. 6.7. 2012). Dostupný z:
<http://www.nato.int/isaf/docu/epub/maps/graphics/afghanistan_prt_rc.pdf>. (upraveno autorem)
- Tab. 1 – Přehled PRT v Afghánistánu.....str. 43
cit.: NATO. *Provincial Reconstruction Teams (PRTs)*. [online] 2010 (cit. 6.7. 2012). Dostupný z: <<http://www.nato.int/isaf/topics/prt/>>.
- Infobox – Příklad projektu českého PRT.....str. 54
cit.: Moravec Filip. *Třetí sběrna na mléko už slouží lógarským farmářům*. [online] 26.1. 2012 (cit. 6.5. 2012). Dostupný z:
<http://www.mzv.cz/prtlogar/cz/zpravy_a_reportaze/treti_sbarna_na_mleko_uz_slo_uzi.html>.
cit.: MACEK, Richard a kol. *Milk Collection Centre Construction Guide*. Czech University of Life Science Prague. 2010 IBSN 978-80-213-2080-2